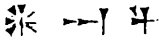
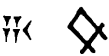
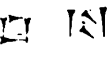

4. Szám

	RENÉ LABAT		SZÉKELY ROVÁSIJELEK
No. 13		DINGIR	D
381		UD, E	E
230		GAG	G
589		HA	H
480		IS, IL	I
461		KI, KE	K
330		LU	L
144		DUMU	M
383		PI	P
483		RI	R
381		UD, TAM, TU	T
562		UH	U
393		UTU	Ü

Dr. NOVOTNY ELEMÉR

SUMIR NYELV - MAGYAR NYELV

Dr. NOVOTNY ELEMÉR

SUMIR NYELV - MAGYAR NYELV

"ÖSI GYÖKÉI" KIADÓ, A
BUENOS AIRES

19 "

TARTALOMJEGYZÉK

oldal

A Sumirok az Ég vagy Isten gyermekei	5
A "MADAR" szó és ismertebb madárneveink eredetéről	33
Az "OROSZLANFEJŰ SAS" a Sumir hitvilágban ..	45
A "SZEM" és ezzel kapcsolatos neveink sumir etimológiája	57

MINDEN JOG FENNTARTVA

Hecho el depósito que establece la Ley 11.723

LIBRO DE EDICION ARGENTINA

Printed in Argentina

Se terminó de imprimir el día 28 de febrero de 1978 en la
Imprenta BEU — Borchardt y Cía. S.R.L.— Moreno 369 -
Buenos Aires - Argentina

Dávid Antal a kiváló magyar asszirológus — kutatásaim során — nyomatékosan felhívta figyelmemet arra, hogy a sumirok az Ég vagy Isten gyermekeinek tartották és nevezték magukat. Ezt egyébként a „Bábel” és Aššur” (Budapest — 1926) című művében — a teremtés legendájával kapcsolatban is — már korábban leszögezte.

Ezt a helyes és igen fontos megállapítást, a sumir-magyar kapcsolatok kutatásánál — minden alkalommal — gyümölcsözőleg tudtam felhasználni.

Megjegyzem: a sumir nyelvben az ég és Isten fogalom ugyanazon ékjellel van kifejezve, tehát a két fogalom azonos, éppen úgy mint a mai nyelvünkben is.

Az ősi sumir nyelv egyébként kifejezésekben csodálatosan gazdag volt; változatosan és színesen tudta kifejezni mondanivalóját. Jelen esetben is — a címben szereplő: „Ég vagy Isten gyermekei” kifejezés, más és más szavakkal, majd inverzióval (megfordítással) több formában látott napvilágot az ékiratos szövegekben. Ennek okát abban látom, hogy a sumir birodalom városállamai, külön-külön kultúrkört képeztek, így a nyelvfejlődés — egymástól eltérően történt. A sumir kulturális centrum: Nippur papjai és írnokai azonban gondoskodtak arról, hogy minden eltérő kifejezést az ékírásban megörökítsenek s így ezek a sumir nyelv főcsatornájába bekerüljenek.

Ez alkalommal — egy igen fontos sorozatot fogok bemutatni, amelyek a címben megjelölt „Ég gyermekei” kifejezés sumir változatai, részint eredeti, részint fejlesztett alakban. Ami pedig a legcsodálatosabb — mindezeket a kifejezéseket, mint közszavakat, mint nép és történelmi neveket, végül mint földrajzi elnevezéseket (folyó, város, megye neveket) megtaláljuk mai magyar nyelvünkben.

Mindezek ékes és letagadhatatlan bizonyítékait szolgáltatják a sumir-magyar nyelvi azonosságnak, de egyben a népi azonosságnak is.

Am lássuk ezeket közelebbről:

Ni-in-ib = Ég fia

Ni-in vagy Na-an = Ég; Ib = fiú; Ib-bi = fia.

NI-IN összevonásából ered NIM₃ — melynek összetett ékjele UMUN (L.411) és UTU (L. 381) kétszeresen fejezi a magasság, fenn-ség, isteni-hatalom fogalmát. (Deimelnél 447. a szó-szám, Labat kihagyta)

IBI — az IBILA (u) (L. 144) szó első része, mely DUMU-NITAG közönséges jelentéssel

IFIJU jelenlegi magyar szavunkban maradt fenn.

A hettita írás megfejtője: B. Hrozny (cseh) professzor kutatásai során — megállapította, hogy a sumir-akkád birodalom déli részének, vagyis Sumir-földnek patronusa: Nin-ib isten volt. Szerinte ez azonos a lagaši; Ni-in-gir-su istennel. Ennek jelentése: „az Ég fényes gyermeke”. Minthogy a sumir hitvilágban a Nap és a Hold: az Ég gyermekei a Ni-in-ib jelentette a nap égítéstet vagyis a napistent, más sumir szóval: Babbart vagy Utut. De ugyanez a szó jelentette a sumir embert és sumir népet is, mert hisz a sumirok az „Ég fiai”.

Sumir földön a Napistennek — főleg Nippurban, Larszában (Ud-unu) és Szipparban, végül Lagašban (Sir-la-bur-ki vagy Gir-su) voltak templomai, illetve szentélyei. Nippur neve szerintem a napisten: Ni-in-ib-bi összevont nevéből: „Ni-ibb” és a „város” jelentésű „uru” szóból tevődik össze: Ni-ibb-uru — Nipp-ur = Nap (isten) városa.

(Badiny professzor ide vonatkozó megjegyzése az, hogy NIMRUD sumir neve is azonos ezzel, vagyis: „NAP (Ég) FIA = NIB-UR” és NIB-URU = NIMRUD VÁROSA — A NAP-VÁROS — vagy az ÉG-HELYE a földön. Ezért hívják NIP-PURT a sumir Vatikánnak. Mivel a „párduc” a Nap szent állata, azért hívta a sumir népnelv „NIB”-nek ezt is, ami akkádul „NIM”. Innen NIMRU-D.)

Vizsgáljuk meg a tárgyalt — isten vagy népnévnek mai vagyis magyar vonatkozásait:

Ni-in-ib a sumirban szokásos összevonással: Ni-ib.

Fejlődése: Ni-ip majd Ne-ep.

Ezt megtaláljuk nyelvelméleinkben: a „nip”, mai nyelvünkben pedig: „nép” formában. Jelentése: **populus**. Amint az előzményekből kitűnik ez eredetileg csak a sumir embert, illetve sumir népet jelentette, de később jelentése lényegesen kitágult.

Volt a Ni-in-ib névnek az északi dialektusban egy mély hangrendű változata is: Na-an-ib — Na-an-ab. Jelentése ugyanaz. Ez összevonással: Na-ab majd Na-ap. A „nap” szó — mai nyelvünkben nemcsak az égitestet: „Sol” jelenti, hanem az időmérés nagyobb egységét — a „dies”-t vagyis a napot is.

Fentiekhez képest — a „nap” és „nép” szavunk, — mely semmi más nyelvből nem származtatható —, kétségtelenül sumir eredetű.

2.

Nim-gir (ékiratosan: Ni-im-gir-ra) = fejedelem, főpap szószerint: az Ég gyermeke. Ni-im = Ég

Gar, gir, ger, gur = eredeti jelentése: előállít, létrehoz, de jelent nemzést, nemzettet — vagyis gyermeket is.

Ennél a szónál is megállapítható a sumir nyelvnek az a legfontosabb sajátága, hogy a magánhangzó mellékes karakterű, illetve, hogy a magánhangzó szerepe másodlagos.

Ez a kellően nem tájékozott kutatóknál zavart és bizonytalanságot okoz, éppúgy mint a sumir „homonimák” is. E nyelvsajátságnak kutatásom szerint 2 oka volt:

- 1.) a különböző sumir nyelvjárások (7)
- 2.) a magánhangzó illeszkedés.

Természetesen a hatezer éves nyelvfejlődés során a kör lényegesen megszűkült. A magánhangzók váltakozása egyre ritkább lett, végleges szerepet kaptak és sztabillá — állandóvá váltak. Mindazonáltal édes anyanyelvünk egyes szavaiban, ma is, „végig skálázzuk” az összes magánhangzókat. Itt csak egy példát említek: a személynévmás többes szám 3. személyének tárgyesetét, mely iskolapéldája a szóbanlevő nyelvjelenségnek.

- 1.) őket (irodalmi)
- 2.) őket (nyelvjárás)
- 3.) iket (nyelvjárás, főleg palóc)
- 4.) eket (pl. ez-eket; illeszkedés)
- 5.) okat (pl. az-okat; illeszkedés)
- 6.) akat (pl. mondott-akat; illeszkedés)

Látjuk tehát, hogy a magánhangzó változás ma is a különböző nyelvjáráson és a magánhangzó illeszkedésen alapzik.

E szükségesnek ítélt kitérés után — térjünk vissza a tárgyalt szóhoz.

A sumirban szokásos összevonással a Ni-im-gir: — Ni-gir majd Ni-ir lesz. Az En-ni-ir-zi an-na” ékiratos szövegben — a ni-ir szót — a sumirológusok főpapnak (papi fejedelem) fordítják. Sumir földön a világi és egyházi főhatalom — rendszerint — egy személyben egyesült. Ez a szavunk nyelvemlékeinkben (1055) ge-ni-ir = első fejedelem — formában fordult elő. Földrajzi neveinkben: Nyir, Nyirség, stb. fejlesztett alakban szerepel. A történelemből tudjuk, hogy a Szabolcsmegyei Nyirség még I. (Szent) László király idejében is — fejedelmi, illetve királyi föld (birtok) volt.

Fennmaradt a Ni-im-gir szónak egy teljesebb alakja is, ahol csupán a „g” hangzó esett ki. Ez a sumir nyelvben igen gyakori! J. Halevy francia asszirológus megemlíti, hogy a „ger”, „gir” szónak lekopott alakja: eri, ere. Így a szó alakulása:

Ni-im-ere — Ne-em-ere.

Ezt, pontosan ebben a formában — megtaláljuk a magyar családi nevekközött. Továbbá a Székelyföldön (Háromszék) Nemere hegycsúcs és az elsőprő erejű, hideg Nemere szél nevében (Szelek királya).

3.

Nu-um-uš (Ni-im-iš) = **Ég gyermeke**

Nu-um vagy Ni-im = **Ég**

Uš (eš, iš) = gyermek, vér, ivadék: (Halevy)

Itt fel kell hívnom a figyelmet arra, amit egyébként Arno Poebel, a kiváló asszirológus (Philadelfia) is kihangsúlyoz, hogy az „eme-ku” nyelvjárás „u” törzshangzója, az „eme-sal” nyelvjárásban „e” hangzóvá válik.

Pl. Az „En-lil” és Ni-in-lil” éposz, — Ni-in-lil-t, a fiatal asszonyt így nevezi: Mu-un-uš-ge, ez eme-sal nyelvjárásban: me-en-eš-ke. Szó szerint = férfiéhez (me-en-eš) ment (ge). Ez tehát a menyecske szavunk ősalakja.

A „hajadon” — még atyja házában lakik:

Ga-ha-ad-un: Atya (ad) házában (ga-ha) levő (un v. an)

„Ib-bi il-lu Sin”-nek — az utolsó sumir királynak — kortársa és alattvalója a Kazali-en-zi: Nu-umus-dua, Jelentése: az „Ég fiának gyermeke.”

A Nu-mu-uš tehát eme-sal nyelvjárásban Ne-em-eš, ami megfelel a magyar nemes (nobilis) szónak.

A régi magyar közjog szerint — a nemesség kiváltságos rend és a nemes „tagja a szent Koronának”.

„Il-lu gal-lu = **Ég gyermeke**

Il (változatai: Ul, El); hangcserével (metatézissel):

Li, lu = **Ég, Isten**

Gal — kal (változatai: kul, **kel**, kil).

B. Hrozny professzor asszirológus szerint — e szó jelentése: női nemű szerv, **születés, gyermek**, növekedés, nagy, stb.

A sumirok a művelődés kezdeti szakaszában a **képirás** használták. Így nyelvük — és ez egészen természetes — a képirás útján fejlődött. Jelen esetben is a jelentés — szemantikai fejlődése, pontosan nyomon követhető. Ezzel magyarázható a sumir **homonimák** nagyszáma, ami a hiányos felkészültségű kutatókra felette zavarólag hat, bár ez alaposabb ismeretszerzés után kiküszöbölhető.

A sumirok uralkodójukat: lu-gal-nak (lu-gal-lu, lu-gal-la) nevezték. Ez ősi kifejezés! A sumiológusok egyezményesen: „**királynak**” (rex) fordítják. Szószzerinti fordítása: lu = ember, gal = nagy, vagyis ember nagy — Nagy ember.

Ezt a látszólag helyes fordítást én is elfogadtam és tanulmányaimban használtam is.

Most azonban kételyeim merültek fel, annak helyességét illetően.

Vajon lehetséges-e az, hogy a teokratikus államban élő s ily szemlélettől átítatott sumirok csak egyszerűen „**nagy-embernek**” nevezték volna királyukat, aki egyben főpapjuk (papi fejedelem) is volt?

Hiszen a sumir király — az Istenség nevében és megbízásából uralkodott, annak földi helytartója volt. Később maga is **Isten**.

Miért mondájk továbbá az ékiratos sumir szövegek, hogy a „**királyság az Égből szállt alá**”, ha az uralkodó nevében erre utalás nincs.

Szükségesnek láttam ezért, hogy ezt a fordítást, melyet több mint egy évszázados gyakorlat tett elfogadottá — újból felülvizsgáljam, ha pedig tévesnek bizonyul, úgy felhívjam az illetékes — tudományos körök figyelmét ennek rektifikálására — **helyesbítésére**.

Állítsuk párhuzamba az il-lu gal-lu szót a „lu-gal-lu” szóval. Azt tapasztaljuk, hogy a két kifejezés csupán a szókezdő „i” hangzóban különbözik, — amely a „lu-gal-lu” szónál már lekopott.

Ilyen változásra — vagyis a szókezdő „i” lekopására a

sumir nyelvben igen sok példát alálunk. Csak néhányat említek: Ige-ből — ge; ib-bi-ből — bi; i-ni-ből — ni; stb.

Ehhez képest számolnunk kell azzal, hogy a „lu” az „il-lu”-ból keletkezett, a szókezdő „i” (il) lekopásával. Már pedig tudjuk, hogy e szónak a jelentése: **Ég vagy Isten**.

Az összetett szó másik tagja: gal (gal-lu). Jelentése: születés, gyermek. (Hrozny) Ha ezt a jelentést elfogadjuk, akkor nyilvánvaló, hogy a „lu” jelentése nem ember vagy lény, hanem, mint az „il-lu” származékai — **Ég vagy Isten**.

Az előadottak alapján — teljes joggal — megállapíthatjuk, hogy a sumir uralkodónak — „il-lu-gal-lu”-ból származó „lu-gal-lu” elnevezése — nem azt jelenti, hogy „nagyember”, hanem, hogy: az **Ég** (vagy **Isten**) gyermeke. Ez összhangban áll a sumir teokratikus államrenddel, de a sumir gondolkodásmóddal — mentalitással — is.

Most pedig vegyük szemügyre a tárgyalt szó magyar vonatkozásait.

Az **il-lu-gal-lu**-nak fejlesztett alakja a mai „**előkelő**” szavunk.

Az „illu” szó sumir változata = **el-lu**.

A „gal-lu” szó változata: kal-lu, majd illeszkedéssel: **kel-lu**.

Fejlődése: il-lu-kal-lu — el-lu kel-lu — elü-kelü — majd nyiltabbá válással: **elő-kelő**.

Jelentése már nem király, hanem magas születésű, vagy **uralkodói körökhöz tartozó**.

Nyelvünkben a „lugal” szót is megtaláljuk király (rex) értelemben. Ez a szó, a mostohán kezelt — legrégibb összefüggő nyelvi emlékünkből: az 1046/47 évből származó „**I. András**kor i mában” fordul elő a következő szöveg környezetében:

(Wutu) pek-kis lughala — sumirul:

peg-gi-iš lu-gal-la.

Jelentése: (Watha) **királyi** (lu-gal-la) főúr (peg-gi-iš).

Tehát ennél a szónál is megállapíthatjuk, hogy a nyelvemlékbeli „lugal” és a köznyelvi „**előkelő**” szavunk ékes bizonyítékai a sumir-magyar nyelvi és népi azonosságnak.

Önként kínálkozik, hogy ezen ősi szavak után a következő pontban megvizsgáljuk a ma is használatos **király** (rex) szavunk eredetét.

5.

Gir-ra (vagy **Ger-ra**) il-lu = **Ég** (Isten) gyermeke.

Ez a mai „**király**” szavunk prototipusa! Az előző (2. és 4.)

pontokban már mindkét szóval foglalkoztam.

Itt feltűnő, hogy a „Gir-ra” vagy „Ger-ra” előtagnak szókezdő „g”-je a szokástól eltérően „k”-vá változott és itt megrekedt: Egyébként ez a „g” alaphangzó legrégibb változásai, illetve fejlődési formája. A g — k fejlődés azonban — szerintem — idegen, főleg akkád hatásra történt. Az ősi sumir nyelv ugyanis a lágy (zöngés) mássalhangzókat kedvelte, ezzel szemben az akkád és más sémi nyelvek az emfatikus (kemény) mássalhangzókat részesítették előnyben. Például: Gal — kal; ga-tu (aga-tu-ból) — ka-tu; Gur — kur, stb.

A fenti szó fejlesztett alakja tehát: kirá vagy „kerá”.

Az „il-lu” utótagnál a szókezdő „i” magánhangzó lekopott, illetve it hangkiesés (elizió) történt — marad tehát: lu, majd „l”.

A két szó összetétele: kirá-lu vagy kerá-lu. Mind a két formát megtaláljuk egyik becses nyelvemlékünkben: a Königsbergi Töredékben (kb. 1350) ilyenképpen: keráluknok — kyrálanak.

A mai nyelvünkben a „király” szó maradt fenn, amely l — ly változással a „kiral”-ból származott.

Bárczi Géza professzor szerint (Tih. Al.) az l — ly változás, már az ősmagyarban ismeretes volt.

A nyugati szláv népek ezt a sumir szót „kral” alakban vették át, de nem bizonyos, hogy mi voltunk az átadók. (Lehetek az avarok is).

Megemlítem még, hogy a „Károly” utónevünk, mely más nyelveken: Karel, Karul, Karol, Karló és Carolus alakokban ismeretes, szintén sumir eredetű. Itt azonban már nem a gir (ger) alapszó, hanem annak alakpárja: gar — kar, az „il” utótagnak pedig „el”, „ul” variánsa jön tekintetbe.

Egyes kutatók (főleg történészek) szerint, Nagy Károly német-római császár „Carolus” neve — „királyt”, uralkodót jelentett.

6.

Du-an-na vagy Du-mu-an = az Ég gyermeke.

Du vagy du-mu = gyermek, gyermeke;

An = Ég; An-na = az Ég.

A sumir nyelv éppúgy mint a mai magyar — a birtokos esetet (genitivus) nem mindig tünteti fel. Pl. Égnek gyermeke — Ég gyermeke;

Du-mu an-na — Du-mu-an. Az ősi sumir királynevek

közt szerepel:

En-me-en-du-an-na = Az Uralkodó: az **Ég** urának gyermeke.

Az **An-Anu** változatai: „Enu” és „Unu”. Így a címszónak több változata van, de mindegyiknek megvan a magyar megfelelője.

Du-mu-unu — Domony községnév,

De-me-enu — Demény családnév,

Di-mi-ene — Dimény családnév,

Du-ma-an — Domány családnév.

A **Dömötör** — **Demeter** — magyar családi és utónév ugyancsak sumir eredetű. Ezt a nevet — bizonyára a sémi népek közvetítésével — az indó-európai népek is átvették.

Du-mu vagy **De-me** = gyermek.

Te-er (din-gir-ből) = teremő (Isten). Fordítása: **Teremő gyermeke**.

Még meg kell emlékezni az **An-du** és **Unu-du** szavakról, amelyek inverzióval jöttek létre a címszavakból. Jelentésük ugyanaz. Az elsőt megtaláljuk a **Garam** mentén: **And** — **Árpád**kori pusztá nevében, az utóbbi pedig azonos a történelemből ismert: **Ónod** helységnévvel.

Véleményem szerint a jelen tanulmányomban említett földrajzi nevek javarészt — személy esetleg méltóság nevek voltak — törzs és nemzetségfők nevei — akik — saját nevükkel is kívánták biztosítani szállásterületüket, s annak háborítatlan birtoklását.

7.

Gal-an-na vagy **kal-an** = **Ég** gyermeke.

Mindkét szóval már az előző pontokban foglalkoztam.

A sumir „királylistákban”:

En-me-en gal-an-na = Uralkodó: az **Ég** urának gyermeke, királynév szerepel.

A címszó variánsai: **Kal-an** (**Kal-an-na**); **Kul-un** (**Kul-unu**) és **Kel-en** (**Kel-enu**).

A címszóhoz legközelebb áll:

Galánta város neve! **Gal-an-du-a** — **Gal-an-tu-a** majd **Galánta**. Jelentése: Az **Ég** fiának gyermeke.

További magyar vonatkozások:

A második címszó: **Kal-an** azonos a **Kalán** honfoglaló nemzetség magyar nevével.

Kálna (Nagy és Kis) községnevünk a sumir „kal-an-na”-ból

származik — hangkieséssel (elizióval). A **Kul-un** változat nyelvemlékeinkben (1055. Tih. Al.) latinosan, mint **Culun** (**Kulun**) szerepel. Ez kisebb tó vagy praedium. Nyilvánvaló, hogy ez is a „**Kalán**” nemzetség szállásterületéhez vagyis birtokához tartozott.

A **Kul-un** „emesal” formáját megtaláljuk a magyar **Kelen** névben (**Kel-enu**).

Fővárosunk Budapest egyik városrésze: **Kelen-föld**. Itt még megemlítem, hogy **Mahler Ede** (magyar) professzor kutatása szerint (**Babilonia és AsszírIA, Bpest.**) **Nippur** város neve azonos a bibliai „**Kálné**” nevével. MegjegyzI, hogy ez ékíratosan **Kul-unu**.

8.

Ibi-Ilu — ékíratosan: **Ib-bi il-lu** = az **Ég** (Isten) fia.

A sumir birodalom legutolsó királyának neve: **Ib-bi-il-lu Zu-en** (**Sin**).

Az első pontban említettem, hogy **Nippur** volt a sumir vallás és kultúráIs élet központja. Itt volt az „**E-kur**” nevű templom, amely központi szentély volt. Itt képezték ki a sumir papokat és írnokokat magasabb szinten, így valóságos teológiai főiskola volt; a sumirok nemzeti istenének: a levegőég urának, **Enlilnek** a főkultuszhelye — ezért a várost „**En-lil-ki**”-nek is nevezték.

Itt vette át a sumir birodalom királya, — mint **Enlil** isten földi képviselője — bonyolult szertartások között, — az istenség uralomra való megbízatását. Ez alkalommal **En-lil** isten főpapja — az uralkodót: „néven nevezte”. Ez sumirul így hangzott: „**pad-da-mu**” vagy „**Pata-mu**”.

Sumir földön lelegitim uralkodó, tehát csak az lehetett, akit ily szertartáson „néven neveztek”. Ezért az uralkodó címe: **Pata-mu-en-zi**, röviden: **Pat-e-zi** vagy másként: **Pata-mu-ege-zi** (ígi-zi = Nevezett kegyes (igaz) úr).

Ez utóbbi kifejezést megtaláljuk a „**Tihanyi Apátság Alapítólevelének** (1055) „magyar szórványai” között, ilyen formában: „**Putu mu ege-ze**” (V. ö. **Pata mu-ege-zi**). Az azonoság a két szöveg között a laikus előtt is nyilvánvaló! Erre egyébként már a párizsi orientalista kongresszusra (1973) készült előadásomban is — bátor voltam a sumiológusok figyelmét felhívni.

Mindebből a tanulság a következő:

1.) Nyelvünk ősi és mai (nyelvemléki) formája közötti

hatalmas időtávolság — a bonyolult sumir nyelvi sajátosságok és a nyelvtörténet ismeretében — áthidalható.

2.) Árpád és utódai a fejedelmi székben, a róm. kat. királyság megalapításáig (1000) híven betartották — az ősi — többezeréves — kultikus hagyományokat. Sőt mi több — az Árpádházi — róm. kat. királyok alatt is „kísértenek” és egyúttal, a sumir-magyar azonosság mellett bizonyítanak — a megmaradt ősi hagyományok. Így az „aranybulla” pecsétjén, II. András király — feje mellett jobbról a „dingirt” (Istent) jelentő — sumir nyolcágú csillag, balról pedig a holdsarló látható, ami a sumir ősi képírásban — együttesen — Holdistent (Din-gir; Zu-en vagy Na-an-na-ar) jelentette.

Ennek pedig az az észszerű magyarázata, hogy a sumir birodalom UR-i III. (utolsó) dinasztiájának királyai, már a Holdisten megbízásából és földi képviselőjeként uralkodtak. A kései utódok — a judai-keresztény — magyar királyaink — ezzel kívánták a trónhoz való jogosultságukat és legitim voltukat — az ősi jogalap szerint is — igazolni.

3.) A sumir-magyar azonosság tétele tehát nem tudománytalan és nem az ábrándvilágba tartozó valótlanság, mint ahogy az új kutatási eredményektől mereven elzárkozó és a régi téves dogmákhoz görcsösen ragaszkodó egyes tudósok vélik, hanem a tárgyi igazságon alapuló: szent és ragyogó valóság, melyet már véka alá rejteni nem lehet, mert az napot kér magának.

4.) Végül — tapasztalati tényként, mint legfőbb tanulságot leszögezhetjük, hogy a sumir nyelv kellő ismerete nélkül — nyelvemlékeinket vizsgálni, avagy szavaink eredetét kutatni (etimológizálni) annyi, mint a kicsépett — vizes — gabonaszemet — lapát helyett — vasvillával forgatni.

* * *

Ezek után térjünk vissza az „ib-bi il-lu” címszavunkra. Nippurban a sumirok „szent városában” — (uru-zag, uru-azag-ga) volt az Enlil istennek szentelt: „E-Bel” vagyis az „Úr háza” (temploma). Dávid Antal, kiváló tudósunk szerint a sumirok nemzeti istenének — En-lil-nek: „Bel” (Belu) = úr, uralkodó volt a nép által leginkább használt címe.

A „Bél” név egyébként az „ibi-ilu”-ból származik — az „i” kezdő szó lekopásával. Fejlődése: Bi-ilu — Be-elu — Bel — Bél. Igen sok magyar hely — illetve földrajzi név őrzi a sumirok nemzeti istenének ezt az ősi nevét. Nevezetesen: Bakony-Bél, Ipolybél, Péli-föld, Alsó és Felső Pél, stb. Ide sorolható még Csepel sziget és község neve is:

Si-ibi-il — Se-ebe-el — Se-epe-el — Csepel. Jelentése: Kegyes (vagy fényes) Úr. A si vagy se szó a sag-ból származik. Jelentése: fényes, tiszta, kegyes, stb. Történelmünk, hagyományaink szerint Csepel szigete volt a honfoglaló Árpád fejedelem rezidenciája.

Itt meg kell említenem egy történeti szempontból jelentős kutatási eredményemet.

A római kori térképek szerint a Balaton tó neve: Pelsó volt. Ennek sumir megfelelője: Bel-šu(g) majd Pel-su. Ennek jelentése: Bél mocsara. Varga Zsigmond magyar orientalista: 5000 év távlatából (1942) című könyvében megemlíti a šug (šu) szót, melynek jelentése: mocsaras víz. És valóban a Balaton a római uralom idején még mocsaras, lápos és nádas víz volt.

Leszögezhetjük tehát azt a — különösen őstörténeti szempontból igen fontos tényt, hogy a sumir etnikumu népek, illetve népcsoportok, nemcsak a Duna-Tisza mentén, de a Balaton környékén (vagyis Pannoniában) is — már a római uralom alatt, de előtte is — jelen voltak! Gondolok itt elsősorban a: **Zauromatákra** (szarmatákra). Ez anépnév sumirul: **Za-uru-ma-ta!** Jelentése: szent város földjéről való. Analízis: **Za(g)** uru, vagy uru **zag** = szent város; **ma** (ma-da-ból) = föld: **ta** = ról, ről, tól, től. Az imént említettem, hogy a sumirok szent városa: „Nippur” volt. Így a szarmaták, illetve névadó törzsük — Nippur fiaiból regrutálódott, tehát sumir volt.

E népnév a Tihanyi Apátság Alapítólevelében (1055), mint magyar szórvány így szerepel: „**ku** **zarma**”. Sumirul **ku-uku** — **za-ar-ma** = Szent város földjének (**zag-uru-ma** — **za-ar-ma**) kegyes (**ku**) népe (**ugu** — **uku**).

A „**Be-el**” név a sumir északi dialektusban — mély hangrendű változattal szerepel: „**Ba-al**”. Így vették át és használták a sémi népek is.

Nyelvemlékünkben (Tih. Al. 1055) a Balaton tó neve: **Balatin** vagy **Bolatin**.

Itt megint munkatársamra — Badiny professzorra — kell hivatkoznom, aki e szó megfejtését a következőkben adja:

„**tin**” sumirul „**élet**”, a szó jelentése: **Bál** élete. Vagyis az „**ÉLET VIZE**”. Az „**élet vizének**” misztériumát sűrítették be a semita akkádok abba a szavakba, amit a sumir „**TIN**” = élet fordításaként használnak így: „**BALATU**”.«

Érdekes, hogy ugyanezen nyelvemlékben **Bál** (Bél) neve előfordul egy közszóban is. „**Baluuana**” sumirul: **Balu-hu-a-na**. Analízis: hu (gu-ga-ból) genitivus eset. „a” (an helyett) ő,

övé; na = kö. Fordítása: Bálnak a köve (Bél köve). Ez a ma is használt „bálvány” szavunk eredete.

Az Árpád-korban igen gyakori volt a **Béla** személynév. Több Árpádházi királyunk viselte. Okleveleinkből a **Bela** (1092) és **Bella** (1221) formákat ismerjük. Több nyelvészünk foglalkozott e név eredetével. Német Gyula professzor, turkológus — e nevünket a török „bojla” személy és méltóságnévből származtatja. A két név között valóban van kapcsolat. De míg a magyar „Béla” etimonja a sumir: „ib-bi-il-la” (a szókezdő „i” lekopása mellett) fejlődési vonala egyenes: Bi-il-la — Be-el-la — Bella — majd Béla (A dupla „l” a sumir ékirásból ered); a török „bojla” már átvétel eredménye. Az áradók valószínűleg a sumir északi dialektust használó bese nyók, akik szintén, amint látni fogjuk — a sumir etnikumhoz tartoztak. Munkácsi Bernát magyar nyelvész kutatása szerint az altáji (keleti) és urali népeknek — a kultúrában ősmestere: a sumir nép volt.

Az „ibi-ilu” kifejezésnek — egy két teljesebb alakja is fennmaradt földrajzi nevünkben (ahol a kezdő hangzó nem kopott le) nevezetesen: „Epöl” község és az „Ipoly” folyó neve. Az előbbi fejlődése: Ib-il — Eb-el — Ep-el — majd Epöl (népiesen: Epöly vagy Epő). Ez tulajdonképpen: Ibi-ilu Zu-en (Sin) a sumir birodalom utolsó királya nevének első része. Az azonosságot igazolja, hogy Esztergom megye monografiája szerint a 17. századig a község neve: „Eb-szőny” volt, ami a király rövidített nevéből: **Ib-Zu-en** ered. Az **Eb-szőny** név azonban fennmaradt Tokod községhez tartozó: Eb-szőny bányatelepen.

Az Ipoly folyó korábbi neve: Ipel, a szlovákok így vették át s ma is ezt használják. Ez szintén az Ibi-il-ből származik. Az „il”-nek volt egy „ul” alakja is, így az Ip-ul — Ipol — Ipoly fejlődés — szerintem — elfogadható. De lehetséges, hogy az eredeti elnevezése ID-IB-UL volt, ahol az ID determináns előrag víznevek előtt és „d” lekopással **I-IB-UL = IPOLY**.

Érdekességgként megemlítem, hogy a szomszédos „Garam” folyó római kori neve „Granus”, német neve pedig „Gran” volt. Ha helyes az a feltevésem, hogy itt hangkiesés (elizió) történt és eredeti neve Garan; akkor ez a sumir „Garan”-ra megy vissza és szó szerinti jelentése: ugyanaz, mint az Ipoly folyónak vagyis „Ég gyermeke”. Hogy aztán ez Istent, királyt, vagy urat jelentett-e, pontosan megállapítani ma már nem tudjuk. Végül még meg kell említenem a tárgyalt **Ib-il** —

Éb-el szavak „u” betűs, tehát „eme-ku” nyelvjárásbeli változatát: Ub-ul, mely ugyancsak urat, uralkodót jelent. Ez megtalálható az ősi magyar személynevek között — mint Ubul, — bár ritkábban, de ma is használatos név.

9.

Ib-lu ib-ba — Ili-ibi = Az Ég (Isten) fia).

Ez tulajdonképpen az előző (8.) pontban tárgyalt „Ib-bi il-lu” kifejezésnek — a sumirban szokásos megfordítása (inverzió). Jelentése is ugyanaz.

A címszónak persze több változata is van, ami főleg magánhangzó változáson alapszik! Ezeket a változásokat megtaláljuk egyrészt a magyar nyelvemlékekben, de a személy és földrajzi nevekben is.

Ismeretes a magyar történelemből, illetve krónikákból: Lebedi magyar vezér, valamint a róla elnevezett — egyik szállásterület: Lebedia neve. Ennek ősalakja (prototipusa): Ili-ibi-di-a, — az „i” kezdő hangzó lekopásával: Li-ibi-di-a, majd Le-ebe-di-a s végül Lebedi. Itt a „Le-eb” Leb szó jelentése ugyanaz, mint a Bél-rek — vagyis ur, uralkodó Valószínűleg ez is: En-lil nemzeti istenre utal. Jelentése tehát: Az Úr fia (gyermeke). Ez nemcsak személy — de méltóságnév is volt — éppúgy mint a Pilis és a Palas, mely nevekkel később külön foglalkozok.

A „Lippa” helységnév — az „i” kezdő hangzó lekopásával az „Il-li ib-ba”-ból származott. Itt is láthatjuk, hogy az Árpád-kori földrajzi nevek túlnyomórészt — személy és méltóságnevekből jöttek létre.

A Tihanyi Apátság Alapítólevelének (1055) magyar szórványai között — több oly földrajzi nevet találunk, mely a címszóból veszi eredetét. Ilyenek: 1.) Lupa, 2.) Lopdi, 3.) Ouphel.

Ad. 1.) A „Lupa” szerintem azonos eredetű a „Lippa” helynévvel: Il-lu ib-ba — Lu-iba — Lu-ba — Lupa. Erdélyi ezt azonosítja „Lápa” községnévvel. Ezt a sumir nyelv alapján — lehetségesnek tartom.

Ad. 2.) A „Lopdi” név halastavat jelöl. A név szerintem a „Lebedi” — névnek egy besenyő vagy hun változata. A valószínűleg — valamelyik besenyővezérnek szállásterületéhez tartozott. Bárczi Géza professzor szerint királyi birtok volt, azonban ez nem zárja ki, hogy később átengedték az Apátság tulajdonába.

övé; na = kö. Fordítása: Bálnak a köve (Bél köve). Ez a ma is használt „bálvány” szavunk eredete.

Az Árpád-korban igen gyakori volt a **Béla** személynév. Több Árpádházi királyunk viselte. Okleveleinkből a **Bela** (1092) és **Bella** (1221) formákat ismerjük. Több nyelvészünk foglalkozott e név eredetével. Német Gyula professzor, turkológus — e nevünket a török „bojla” személy és méltóságnévből származtatja. A két név között valóban van kapcsolat. De míg a magyar „Béla” etimonja a sumir: „ib-bi-il-la” (a szókezdő „i” lekopása mellett) fejlődési vonala egyenes: Bi-il-la — Be-el-la — Bella — majd Béla (A dupla „l” a sumir ékirásból ered); a török „bojla” már átvétel eredménye. Az áradók valószínűleg a sumir északi dialektust használó bese nyók, akik szintén, amint látni fogjuk — a sumir etnikumhoz tartoztak. Munkácsi Bernát magyar nyelvész kutatása szerint az altáji (keleti) és urali népeknek — a kultúrában ősmestere: a sumir nép volt.

Az „ibi-ilu” kifejezésnek — egy két teljesebb alakja is fennmaradt földrajzi nevünkben (ahol a kezdő hangzó nem kopott le) nevezetesen: „Epöl” község és az „Ipoly” folyó neve. Az előbbi fejlődése: Ib-il — Eb-el — Ep-el — majd Epöl (népiesen: Epöly vagy Epő). Ez tulajdonképpen: Ibi-ilu Zu-en (Sin) a sumir birodalom utolsó királya nevének első része. Az azonosságot igazolja, hogy Esztergom megye monografiája szerint a 17. századig a község neve: „Eb-szőny” volt, ami a király rövidített nevéből: **Ib-Zu-en** ered. Az **Eb-szőny** név azonban fennmaradt Tokod községhez tartozó: Eb-szőny bányatelepen.

Az Ipoly folyó korábbi neve: Ipel, a szlovákok így vették át s ma is ezt használják. Ez szintén az Ibi-il-ből származik. Az „il”-nek volt egy „ul” alakja is, így az Ip-ul — Ipol — Ipoly fejlődés — szerintem — elfogadható. De lehetséges, hogy az eredeti elnevezése ID-IB-UL volt, ahol az ID determináns előrag víznevek előtt és „d” lekopással **I-IB-UL = IPOLY**.

Érdekességgként megemlítem, hogy a szomszédos „Garam” folyó római kori neve „Granus”, német neve pedig „Gran” volt. Ha helyes az a feltevésem, hogy itt hangkiesés (elizió) történt és eredeti neve Garan; akkor ez a sumir „Garan”-ra megy vissza és szó szerinti jelentése: ugyanaz, mint az Ipoly folyónak vagyis „Ég gyermeke”. Hogy aztán ez Istent, királyt, vagy urat jelentett-e, pontosan megállapítani ma már nem tudjuk. Végül még meg kell említenem a tárgyalt **Ib-il** —

Éb-el szavak „u” betűs, tehát „eme-ku” nyelvjárásbeli változatát: Ub-ul, mely ugyancsak urat, uralkodót jelent. Ez megtalálható az ősi magyar személynevek között — mint Ubul, — bár ritkábban, de ma is használatos név.

9.

Ib-lu ib-ba — Ili-ibi = Az Ég (Isten) fia).

Ez tulajdonképpen az előző (8.) pontban tárgyalt „Ib-bi il-lu” kifejezésnek — a sumirban szokásos megfordítása (inverzió). Jelentése is ugyanaz.

A címszónak persze több változata is van, ami főleg magánhangzó változáson alapszik! Ezeket a változásokat megtaláljuk egyrészt a magyar nyelvemlékekben, de a személy és földrajzi nevekben is.

Ismeretes a magyar történelemből, illetve krónikákból: Lebedi magyar vezér, valamint a róla elnevezett — egyik szállásterület: Lebedia neve. Ennek ősalakja (prototipusa): Ili-ibi-di-a, — az „i” kezdő hangzó lekopásával: Li-ibi-di-a, majd Le-ebe-di-a s végül Lebedi. Itt a „Le-eb” Leb szó jelentése ugyanaz, mint a Bél-rek — vagyis ur, uralkodó Valószínűleg ez is: En-lil nemzeti istenre utal. Jelentése tehát: Az Úr fia (gyermeke). Ez nemcsak személy — de méltóságnév is volt — éppúgy mint a Pilis és a Palas, mely nevekkel később külön foglalkozok.

A „Lippa” helységnév — az „i” kezdő hangzó lekopásával az „Il-li ib-ba”-ból származott. Itt is láthatjuk, hogy az Árpád-kori földrajzi nevek túlnyomórészt — személy és méltóságnevekből jöttek létre.

A Tihanyi Apátság Alapítólevelének (1055) magyar szórványai között — több oly földrajzi nevet találunk, mely a címszóból veszi eredetét. Ilyenek: 1.) Lupa, 2.) Lopdi, 3.) Ouphel.

Ad. 1.) A „Lupa” szerintem azonos eredetű a „Lippa” helynévvel: Il-lu ib-ba — Lu-iba — Lu-ba — Lupa. Erdélyi ezt azonosítja „Lápa” községnévvel. Ezt a sumir nyelv alapján — lehetségesnek tartom.

Ad. 2.) A „Lopdi” név halastavat jelöl. A név szerintem a „Lebedi” — névnek egy besenyő vagy hun változata. A valószínűleg — valamelyik besenyővezérnek szállásterületéhez tartozott. Bárczi Géza professzor szerint királyi birtok volt, azonban ez nem zárja ki, hogy később átengedték az Apátság tulajdonába.

Ad. 3.) **Olup-hel.** Az „Olup” szó, az előző pontban (8.) említett Ub-ul név fordított változata: „Ul-ub — Ul-up — Olup. Ez később „Alap” lett). Jelentése: úr, uralkodó. A „hel” szó tulajdonképpen két szóból tevődik össze: ge-gi (ke-ki) = föld, hely; lu (li, al) = ő, övé (Halevy szerint); ez tehát a: **he-li-e** rövidítése. Jelentése: **Úr földje.**

A sumirok gyakran vették fel személynévként — mint ovó és védőnevet — valamelyik istenüknek a nevét, kiben legtöbb bizalmuk volt. Ha megvizsgáljuk a Ke-etel — Ku-utul = Kegyes Pásztor; a honfoglalásban részt vett hun vezér fiának: „**Oluptalma**”-nak a nevét — ugyanezt tapasztaljuk. Olup (Il-ib) jelentése: úr (ég fia), Tal-ma: Dal-mah-ból = fényes, magasztos. Fordítása tehát: **fényes, magasztos úr.** Ez pedig En-lil isten címe.

10.

Il-lu-un-tu- — Il-le-en-ti = Ég urának gyermeke.

Az un, en, an = urat (tekintőt) jelent. A „tu” vagy ti (te) (a „du” vagy „di” szó fejleménye.) Jelentése: gyermek.

Mindkét címszónál a kezdő szó kekopott.

Lu-un-tu — olvasata: **Lo-on-to.**

Ez anozos a Hont megyei **Lontó** község nevével.

Ennek „eme-sal” változata: **Le-en-ti** (vagy „te”), ami viszont azonos a Zala megyei: **Lenti** község nevével.

A **Le-en-ti** — **Le-en-te:** a **Levente** személynév prototipusa. (V. ö. **Luazu** = Lovász szavunkkal.)

Konstantinosz görög császár — „a Birodalom Kormányzásáról” írt forrásmunkában feljegyezte, hogy Árpád fejedelem legidősebb fia „**Li-oun-ti-ka**” volt, ami sumirul ugyancsak lekopással: **Li-un-ti-ga.** Megjegyzem: a ga — ka — bir-tokjel. Ez a „Levente” szavunk ősfarmája.

11.

Bes-enu — Pas-unu — Bas-an = Ég gyermeke.

Analízis: **Be-es — Pe-es — Pes** és alakpárja **Ba-as Pa-as — Pas.** Jelentése: nemzés, közösülés, szaporodás, de nemzetet — vagyis gyermeket is jelent.

Enu-unu, an vagy **in = Ég és Égisten.** „Első tekintetre — megállapíthatjuk, hogy a „**Bes-enu**” címszó — azonos — a magyar nyelvben ma is használatos „**besenyő**” népnévvel. Számos helységnév örökíti meg nevüket — különösen össze-

tételekben. Így Zsitva-besenyő, Mária-besnyő, Bars-bese. Besenyő-telek, stb.

Helyes tehát az a feltevés, hogy a sumir birodalom összeomlása után (2016. Kr. e.) ősi földjüket — kisebb-nagyobb időközökben — odahagyó sumirok — városállamoként tagozódtak és ezek mint külön népcsoportok, majd népek jelentek meg Ázsia (Közép-Ázsia) történeti színpadán.

Kutatásaim szerint — a besenyők magja: az Isin (Isin) városállambeli sumirok voltak. (V. ö. Eszeny község nevével, mely besenyő alapítás).

A sumir birodalom utolsó királya „Ibi-ilu-Sin” ékiratos levelezése — Nu-musda, kazali-en-zi-vel, fennmaradt. Nu-musda leveléből kitűnik, hogy Isin katonai parancsnoka: Is-bi-Erra, aki nem volt „sumir mag” — királyát álnokul cserben hagyta — és a városállam nevét is: Pas-unu-ra változtatta. (Itil-Pas-Unu).

A Pas-unu név északi változata a déli „Bes-enu” névnek.

Ez a név fennmaradt — Pozsony város nevében (ma: Bratislava).

Alakulása: Pas-unu — Pus-unu — Pus-un — Poson — Pozsony.

Ez a város tehát besenyő alapítás!

A Basan névből származik a Bossány és Bacsány helységnevek, Bazin neve pedig Bas-in-ból.

Egyébként a besenyőket a történeti források igen különböző neveken említik. Így „Bissenus” (római), „Pecsenég” Paczinák vagy teljesen „Paczinakita”. Ez utóbbi sumirul: Pas-in-a-ki-ta — az Ég gyermeke (Pas-in-a) földjéről való ki-ta v. gé-ta). V.ö. Tur-Sar-Ki-Ta, (Thyssa-geta nevekkel) A gé-ta (ki-ta) és ma-ta végződésű népnevek, melyeket a „szki-ta” néven (sig-gi-ta = fényes földről való) foglalnak össze a történészek — mind Mezopotámia — közelebből sumir föld felé mutatnak.

Strabo szerint a géták azonos nyelvet beszéltek a dakuszokkal (v. ö. A Herodotos által említett skyták: dahák népcsoportjával.) Ugyancsak Strabo közli: (Strabo L. VIII. p. 303) Aelius Caius, római császár — időszámításunk kezdetén — a géták közül 50.000 embert áttelepített Tráciába. Ha helytálló Svidas lexicografusnak (10-11. század) az a megállapítása, hogy a dákokat — később — paczinakitáknak (besenyőknek) nevezték, akkor elfogadható Szakonyi Vajk István történésznek (Cleveland) az a hipotézise, hogy a mai bosnyákok az áttelepített — géta — dákoknak ivadécai. (Bas-in-a-ki).

Érdekes, hogy a dákok fővárosának neve is vitathatatlanul sumir név: **Sarmiz-egetuza**. Sumirul: **Za-ar-mi-is-eg-e-tuh-za**.

A **Za-ar-mi-is** — Sarmis népnév. Az előbb említett „Zarma” (sarmata) névnek többesszáma.

Ege-tuh vagy Igi-tuh = ur, uralkodó.

Za vagy ša (šag-ból) = fényes, tiszta, kegyes.

Fordítása tehát A **zarmák** (szarmaták) kegyes ura (vagyis fejedelem.)

Itt két eset lehetséges és pedig: 1.) a dák fővárosa **szarmata** alapítás, vagy 2.) a dákok maguk is **szarmata** — vagyis sumir népcsoport voltak és a „dákus” nevet a rómaiak tették ismertté. Ez utóbbi feltevést támasztják alá — a dák városok — valamint a királyok nevei (Deczebál, Birabissta).

Fel kell hívnom itt a figyelmet a következőkre: Hajdú Péter professzor „A finnugor népek és nyelvek” (1962 Bpest.) című munkájában foglalkozik a Volgamenti félmiliós „cseremis” vagy „mari” néppel. Leszögezi, hogy a kazár források e nép nevét „Sarmis” alakban említik, a volgai bolgárok utódai: a **cusvaszok** pedig „sarmys” néven nevezik.

Valószínű tehát, hogy e **szarmata-dák** nép töredékei — a rómaiak **dákírtó** hadjárata elől északra, majd keletre húzódtak a Volga mellé, ahol nyelvüket **felcserélték**, ugyanis ma már finnugorok. Ha azonban behatóan megvizsgálánk népi sajátosságait (életmód, szokás, műveltség, zene, stb.) bizonyára lényeges eltérést találnánk a többi finnugor népekétől.

A másik — vagyis a „mari” népnév, megörökíti a **Maros** folyó neve. Ez a római-kori térképeken: **Marisia** vagy **Marizia**.

A „Mari” népnév sumirul: **Ma-ari**. Ez azonos a mai „Mahgar” népnevünkkel. Jelentése: a **Magasztos** (isten) gyermeke. Míg a mi népnevünk ősi sumir, addig a „ma-ari” név már későbbi — akkádos forma. A Maris és Marus (Maros) folyónévénél — az is, us végződés többes jel. Az „a” pedig sumirban, vizet jelent.

Kutatásom helyes irányának alátámasztására még **Deczebál**, dák király nevét fogom elemezni.

Sumirul: **Di-zi-ba-al**

Di, du vagy de = gyermek, zi (zig-ből) = fényes, tiszta, de igaz is. Ba-al vagy Be-el, a sumir nemzeti isten: **En-lil** általánosan használt címe = „úr”.

Fordítása: Az **Úr fényes gyermeke**.

Megjegyzem, hogy a **di-zi** vagy **du-zi** — azonos **Du-mu-zi** vagy **Di-mi-zi** sumir tavasz (természet) isten nevével, így a „Tisza” folyó római kori: **Ti-zi-a** neve azt jelenti, hogy **Du-muzi** vagy **Dimizi** = (tavasz isten) **folyója**.

Visszatérve a besenyőkre — meg kell említenem, hogy ezt a testvérnépet — a történeti források — gyakran „**kan-gar**” néven említik. Ez pedig azonos, illetve mélyhangrendű északi változata a sumirok legősibb népnevének: a **ki-in-gir** vagy **ke-en-ger-nek**, aminek jelentése: **Ki-en (En-ki)** isten gyermeke.

Érdekes, hogy Sz. P. Tolszov szovjet archeológus „**Ösi Chorezm**” című művében, nyomatékosan hangsúlyozza, hogy a **kasgari Mahmud** szerint a **besenyők**, (akikről már előbb ki-mutattam, hogy sumir eredetű nép volt) ugyanazt az „**archai-kus türk**” nyelvet beszélték, amit a Volga-melléki **bolgárok**. Ez az archaikus türknek nevezett nyelv tulajdonképpen az ősi sumir nyelv volt.

12.

Di-ir-ib-bi-ke vagy **Di-ir-ib-bi-es** = **Teremtő (isten) fiai**.

A „**dingir**” szó és determinativum jelentésével már több tanulmányomban foglalkoztam. E szót a sumirológusok általánosan **Isten (Deus)** szóval fordítják.

A **din** — **tin** = élet.

Gir (ger) **gar**, **gur** = előállít, csinál, nemz. Eredeti jelentése tehát: életet előállító vagyis **Teremtő (Creator)**.

A sumir nyelv eredetileg — monoszilabikus szótag nyelv volt. Ezzel magyarázható, hogy az összetett szavakat később összevonja, megrövidíti. Így lesz a „**dingir**”-ből — **di-gir** — **di-ir**.

Az archaikus „**i**”-t „**e**” hangzó váltja fel — lesz tehát **de-er**, végül **d** — **t** hangfejlődéssel: **te-er** — **ter**.

A címszavak végződései: „**ke**” és „**es**” töbes jelek. Mindkettő jelentése: **sok**.

Az első címszóból származott a „**derbik**” törzsnév. A **derbik**ek az ó-kori **massageta** törzsszövetséghez tartoztak.

Királynőjük: **Tamiris** vagy **Tomiris**.

Az ókor történetéből tudjuk, hogy a perzsa „**Achaimenid**” három ízben vezettek sikertelen hadjáratot az ázsiai és európai szkíták ellen. (**Kyrosz**, **Dareiosz**.)

Polainosz „**Stratagémiájából**” tudjuk azt is, hogy **Dareiosz** király támadásának hírére, három „**szaka**” király ült

össze haditanácsra. A szaka név tehát a különböző nevű szkita törzsek összefoglaló neve. Ez a név teljesen: **Sakkarauka**, ahogy ezt Sz. P. Tolstov szovjet archeológus „Ösi Chorezm” című művében említi. Sumir megfelelője.

Sag-kur-ra uk-a.

Jelentése: „**Fényes hegy**” fia. Egyébként ez azonos a **Suk-kurru ug-i** — özönvíz előtti sumir király (Zi-us-ud-ra atyja nevével).

A „fényes hegy”: a sumir Olymposz. Az ékiratos szövegek azonban gyakran nevezik **En-lil** istent „fényes hegynek”.

Tehát ez feltétlenül sumir név, ami azt bizonyítja, hogy a perzsákkal harcban álló szkita — szaka — törzsszövetségben nemcsak a szabar-szabir-hun törzsek, de a sumir népek is résztvettek, sőt az utóbbiak vezető szerepet játszottak.

A másik címszó: **Di-ir-ib-bi-es** alakulása: **Ti-ir-ib-bi-es** — **Te-er-ebe-es** s ezt megtaláljuk **Terebes** község nevében.

Az ősi **Sukurughi** nevet pedig a Györmegyei Sokoroh — **Sokoró** földrajzi és községnev őrzi.

Az Árpád-kori: **Tengurdi** (1152) illetve **Tengerdi** (156) községneve sumirul: **Tin-gir-du** vagy **Tin-gir-di**. Jelentése: **Teremtő gyermeke**. Ezt a helységnevet nyelvészeink a „tenger” szóval azonosítják. Ez is sumir eredetű: „ten-ger”. Ten = őállapot, nyugalom. GAR = mint a mai magyarban „garal” jön.

13.

Be-es-ter — Be-es-te-er-ze = Teremtő fiai — Kegyes (igaz) Teremtő fiai.

A címszó tulajdonképpen az előző pontban (12) tárgyalt „**Terebes**” névnek — inverziós alakja. Így a szavak elemzésével ezuttal nem kell foglalkozni. Világos az is, hogy a név szoros kapcsolatban van az ó-kori szkíták „**derebik**” törzsének nevével s azzal tartalmilag azonos.

A „**Beszter**” címszó, az Árpádok korából mint személynév ismeretes.

A **Besztercze** pedig több helységnevében illetve megye-
névében is szerepel (**Besztercze-bánya**, **Besztercze-Naszád**.)

A címszó egyik változata: **Pa-as-te-er-na** = A nagy teremtő fiai.

A „**paszternák**” népcsoport — Atila hun hadaihoz tartozott és a felvidéken ily családi nevek ma is előfordulnak. A tájékozatlanok persze **szlovák** névnek tartják.

Itt említtem meg, hogy a középkorban (Árpádok alatt) a Ba-as vagy Be-es család az országban hatalmas birtokkal rendelkezett.

(Baas vagy Bees bán.)

14.

Dingir — Ni-in-gir-šu(g).

Analízis:

Ni-in = Ég (vagy Isten)

gir, ger, gar, gur = nemzett gyermek

šug, šag, šig = fényes, tiszta, kegyes.

Fordítása: Ég fényes gyermeke.

Az Ég gyermeke — a sumir mitológia szerint — a Nap (és Hold is!)

B. Hrozny professzor szerint: Ningirsu — Napisten, épp úgy mint Ni-in-ib — Ni-ip variánsa: Na-ap. — (Sumir-föld patrónusa.)

Ni-in-gir-sin — Lagas istene volt. Gudea fia: Ur (Őr)-Ni-in-gir-su vagyis Ningirsu isten: pásztor (öre), azaz főpapja.

Lagas egyik negyedik: Gir-su-nak nevezték — ami a napisten megrövidített neve Gir-su(g) változata: Gur-sig.

Miután a napnál világosabb előttem, hogy — a magyarok, — a sumirok — egyenesági utódai — különösen a felvidék (palóc) családnevek között kutattam ennek equivalensét. Sikertült megtalálnom, bemutatom:

Gersik — Kersék, sumirul: Ger + sig;

Gyurcsik sumirul: Gur + sik;

Gyur-csó sumirul: Gur + su.

Ismeretes a hangtörténetből a sumir „g” hangzó fejlődése: g — k-ból kh — h — j — gy. Azt is tudjuk, hogy az „u” magánhangzó egyik fejlődési tendenciája: „o”.

Ezekután — játszi könnyűséggel — állapítható meg, hogy a „Jorcsik” név ősalakja: „gur-sig” (Jur-sig — Jur-sik — Jur-csik — Jor-csik). Jelentése pedig: Fényes gyermek vagy felvilágosult, isteni fényt nyert istenfiú”.

A fent említett „ŐR-NIN-GIR-ŠU” volt Lagas-i papkincstárral kapcsolatban 1975-ben érdekes dolog történt.

A Francia Múzeumok Igazgatósága és a New-York-i Metropolitan múzeum megegyeztek, hogy közös erővel helyreállítanak egy nagy értékű szobrot, amelynek törzse az egyik, a feje a másik múzeum birtokában volt.

A szobor Ur-Ningirsu-t, Lagas hercegének, Gudéának a

fiát ábrázolja. Ningishzidda isten és Geshtinanna istennő templomának a romjai alól került elő **Tellóban**, Irak déli részén. Lelőhelyét a század húszas éveiben francia régészek tárták fel, s a napfényre hozott műkincsekről megállapították, hogy azok a sumir kultúrához tartoznak. (A sumirok az i. e. 4. évezredben a Perzsa-öböl mentén, Alsó-Mezopotámiát lákták.)

A Louvre-nak 1924 óta birtokában volt a fej nélküli, 55 cm magas, sötétbarna színű gipszsalabástromból készült szobor. A feje egy amerikai magángyűjtemény részét képezte. Ezt a Metropolitan múzeumnak csak 1947-ben sikerült megszereznie.

A két múzeum most megegyezett, hogy a helyreállított remekművet háromévenként felváltva állítják ki. Elsőként a Louvre közönsége csodálhatja meg. (Nouvelles de France és Élet és Tud. Bp. 1975-9-12. 37. szám.) (UR-NIN-GIR-SU szobrárt lásd a hátsó fedőlap belső oldalán.)

15.

„Gal-mah-du-a” — Su-mah-di-a”

A nagy Magasztos gyermeke — Kegyes Magasztos gyermeke

A sumirok a Magasztos (Fenséges) címmel En-lil istent ruházták fel. Felesége Nin-lil istennő, kinek másik neve: Nin Mah — Magasztos (fenséges) úrnő. Sumir földön igen sok templom volt szentelve a Magasztos istennek és fiának Nim-ur-tu-a-nak (a bibliai Nimrod névvel azonos) Izin-ben: E-Gal-mah; Urban: E-Nu-un Mah; Babelben: E-Mah; Nippurban: E-Šu-mah-di (Šu-me-du).

Ezekkel az Isten-nevekkel, — melyek később méltóság és személynevekké váltak — korábban már több tanulmányomban foglalkoztam.

A Tihanyi Apátság Alapítólevelében (1055) a fenti címszó „**Holmodia**” néven fordul elő, amely a sumir „**Gul-muh-di-a**” változatból származik. Hogy ki volt az a „**Holmodi**”, arra nézve minden kétséget eloszlat — a név elé tett magyarázat: „gnir mu ege” sumirul: ge ni-ir mu (wu) ege (igi) = első fejedelem ura.

Már pedig Anonymus krónikája (De gesta Hungarorum) így mondja: **Primus dux Hungariae: Almus.** — Tehát Álmos országunk első nagy fejedelme. A címszóból — a sumirban szokásos módon lekopott a kezdő „g” hangzó, marad tehát: **Al-mah-di.** Ez viszont „**Almádi**” (Balatonalmádi) község ne-

vében maradt fenn. A krónikában szereplő **Almus** név, az ugyanazon jelentésű: **Gal-muh-uš** — **Al-muh-uš** változatra vezethető vissza.

A másik címszó: **Su-mah-di-a** — azonos a nippuri **E-Su-mah-du** (vagy **E-Su-me-di**) — **En-lil** isten fiának: **Nim-ur-tu-á** nak szentelt templom nevével.

Marczali Henrik magyar történész szerint **Somogy** megye Arpádkori neve — **Sumádia**. Kitűnő történészünk — a sumir nyelv ismerete nélkül — ezt szláv névnek véli, holott ez teljesen azonos a nippuri templom **Su-mah-di-a** nevével, melynek jelentése: „a kegyes (fényes) **Magasztos gyermeke**.” Változata: **Šu-muh-di** = **Somod**.

Megjegyzem, hogy a tárgyalt: **Mah** (**Muh**) isten-név a sumirban több jelzővel volt használatos, így:

Ku-mah-di — Szent **Magasztos gyermeke**

Dal-mah-du — Fényes **Magasztos gyermeke**.

Az előbbi név pontos megfelelőjét megtaláljuk: **Komódi** község, az utóbbit pedig a hontmegyei: **Dalmad** község nevében.

16.

Sa-mah-gar — **Su-muh-ger** = **Kegyes (fényes) Magasztos gyermeke**

Mindakét szó azonos értelmű az előző (14) pontban tárgyalt: **Su-mah-du-a** névvel, de itt a **du** (**di**) helyett a **gar-ger** (**ger-gur**) szó szerepel — ugyancsak **gyermek** jelentéssel.

Az ősi „**ki-en-gir-ra**” helyett — az utolsó sumir dinasztia királyai — már a fenti nevet használták — összevontan — népnévként.

Ezt a népnevet egyébként **Jules Oppert** (francia) assziológus, a sumerológia úttörője fedezte fel.

Sa-ma-ar — **Sumeer** (**Su-mu-ger-ből**).

Talán igaza van **John Dineley Prince** (USA) assziológusnak, amikor figyelmeztet, hogy nem biztos, hogy a papok és uralkodók által ránk hagyott „**sumir**” népnevet — a sumirok ugyanígy használták. A sumiroknak ez az összevont népeve már akkádos jellegű: új-sumir.

Az eredeti elnevezést a címszóban találhatjuk meg. Legjobb is ezt támasztják alá a jelzők (**Šu**, **Ša**, **ku**, **dal**) elhagyásával ma is használt, illetve ismert népeveink:

magyar — **mah-gar-ból**

müger (Anonymus) — **muh-ger-ből**

meger (Konstantinosz görög császár) meh-ger-ből.

Mindazonáltal figyelembe kell venni az írástudó papok és irnokok által összevontan rögzített neveket is, mert ezeknek az őstörténeti kutatás szempontjából felbecsülhetetlen jelentőségük van.

Itt felsorolok néhány földrajzi nevet amelyek mintegy mérföld kövei a sumir és subar (szabir-hun) népek vonulási útjának.

Mezopotámiában: Samarra — Sumurru

Középázsiaiában: Samara-Kanda

az Irtis torkolatánál: Samar-ov

Baskir földön: Samarra folyó és Samarra város (ma Kujbisev)

Csallóközben: Somorja (ma Samarin) város

Hazánkban: Somorja puszta (Vas és Nógrád megye)

Esztergomban, Szentendrén és Budapesten: Szamar-hegy
Dunántul: Zamar-di.

Itt kell válaszolnom arra az ellenvetésre, mely szerint Somorja (szlovák: Samarin) helynév, nem sumir-magyar eredetű, hanem a „Santa Maria” elnevezés délolaszos kiejtése.

Úgy a Somorja (Su-mu-ur-ra) mint a Samarja (Sa-ma-ar-ra) név — **nem** a keresztényi idők terméke, hanem 4-5 ezer éves ősi sumir név. A téves etimológiára az adott okot, hogy I. (szent) István idejében (1000) a keresztény hitre tért magyarság, első templomait igen gyakran és jelen esetben is Szűz Mária, latinul Santa Mária (A Halotti Beszédben Sen Mária) tiszteletére építette. A két név között megtévesztő és csalóka hasonlatosság lévén, ezt a hasonlatosságot — a tértítés terjedelmében a keresztény egyház — természetesen igyekezett — saját javára kihasználni. Hisz ezzel az erővel az Uraltól nyugatra fekvő **Samarra** város és folyónév is „Santa Mária”-ból volna eredeztethető, már pedig ez teljesen **kizárt** dolog.

17.

Pi-il-is — Pe-el-es — Pa-al-us = Bél (Bál) vagyis az Ég urának fia

Mindhárom címszó első részével már a 8. pontban foglalkoztam s kimutattam, hogy ezek a sumir „Ib-bi-il-lu” szó származékai.

Arra is rámutattam, hogy a „Bél” — Pél — és ennek a változatai — urat, uralkodót jelentettek — a sumir közhasz-

málatban.

Itt ehhez csatlakozik még az es, us, is, as, szó, mely gyermeket, ivadékot, sarjat jelent.

Most az a kérdés, hogy a címben jelzett szavakat, melyeknek szószerinti jelentése: „**Ur (En-lil) fia**”, a sumirok milyen értelemben használták; erre nézve A. Deimel ad útmutatást. Szerinte „**Palaš**” teljesen palaš-tuh — **királyi ruha** (V. a mai palást szóval). Ehhez képest — a „**Pilis és a Peles**” szavak is ugyanúgy, mint a „**Palas**” — méltóságot, rangot fejeznek ki és pedig: **királyi** (esetleg **főpapi**) méltóságot. (A sumiroknál a királyi és a főpapi méltóság egy személyben egyesült!)

Fővárosunk: Budapest és a régi királyi székhely: Esztergom között fekszik a **Pilis** hegység. E környéken igen sok **Pilis** nevű község van. Egész bizonyosra vehető, hogy az Árpád dinasztia idején ez az erdős hegység, valamint a környékbeli helységek, fejedelmi — majd királyi birtokok voltak. (Ézt alátámasztják a régészeti leletek is).

Peles-ke község neve azt jelenti, hogy a király földje (pe — ke = föld).

A **Balázs** név, mely a Ba-al-uš — Ba-al-aš-ból származik, gyakori név úgy a palócoknál, mint a székelyeknél, nemcsak mint utónév, de mint családi név is.

A „**Palócz**” népnév is erre vezethető vissza. Ba-al-uš — Pal-uš — **Palócz**.

A „**Palóczföldön**” — közvetlen tapasztalatom szerint — a „**Balázs**” nevet ma is „**Balós**”-nak „**Balózs**”-nak ejtik.

Világos, hogy ez a „**Palócz**” népnév előzménye.

Herodotos, az i. e. V. században élt görög történetíró (1.1.) a **Pláczokat** (Palócz!), a barbár (skytha) **Pel-aš-gok** közé sorolva — említi (Az utóbbiak tudvalevően nyelvüket felcserélve — **hellénekké** váltak). Sok kutató a palócokat és polákokat kapcsolatba hozza és azonosítja egymással. Azt állítják, hogy a palócok **elmagyarosodott polákok** (lengyelek). Ez az álláspont helytelen és súlyos tévedés!!

Az orosz és lengyel írók és hagyományok ugyanis azt tartják, hogy a lengyeleket régen gétáknak (skita népcsoport) nevezték. Így csupán arról lehet itt szó, hogy a géta-lengyelek a szláv népek gyűrűjében — eredeti géta nyelvüket elvesztették, illetve szlávval cserélték fel.

A palócok viszont ősi nyelvüket — ma is a legrégibb formában — **őrizték meg és használják**.

Vizsgáljuk meg most a „**lengyel**” népnevet, amely né-

ven kizárólag csak a magyarok nevezik a polákokat.

Le-en-gel = (Il-le-en-gel-ből) „Az Ég Urának gyermeke”.

Analízis:

Il-le — a kezdőszó lekopásával: „Lé” = Ég (Isten)

en = úr, tekintő;

gel (gal variánsa) = gyermek

Ez az elemzés azt bizonyítja, hogy a lengyelek eredetileg sumir etnikumu népek voltak., — **En-lil** gyermekei —, és a testvér magyar nép — ezt kifejezésre juttatja — az általa használt elnevezésben is.

18.

Be-el-gar — Bu-ul-gar — Be-el-ari = Bél gyermekei

A 8. és 16. pontban tárgyal „Beel” isten címnek nemcsak **Ba-al**, de **Bu-ul** (Bol) variánsa is volt (V. ö. **Balatin — Bolatin**, továbbá **Ul-up — Ol-up** és **Ub-ul** nevekkal). Ezt a változatot az északi sumirok (a későbbi besenyők is) valamint a subar népek (a későbbi szabirok — hunok) is használták.

A magyar eredet-mondában (csodaszarvas) szereplő **Bel-ár**, név, melyet történéseink helyesen — a **bolgár népnévvel** azonosítanak, a címben említett, **Be-el-gar** fejlesztett alakja, hol azonban a „g” hangzó eltűnt (**Be-el-ari**). A bolgár népelnevezések tehát mindenféleképpen Mezopotámia, közelebb-ről, **Sumir föld** felé mutatnak.

Igaz ugyan, hogy a bolgárok eredeti nyelvüket elvesztették és szlávval cserélték fel, de maga a **népnév** amellet bizonyít, hogy ők is **En-lil** isten (**Bél, Bal, Bul**) **gyermekei**” és eredetileg sumirok voltak.

A történeti források — az **V.-VIII. századig** — a bolgárokat **onoguroknak** nevezik. Ezt a turkológusok **tiz-ogur-nak** (t. i. törzs) fordítják. Ez első tekintetre elfogadhatónak látszik. Én azonban a bolgárokat — nemcsak népnévük, de **antropológiai típusuk** alapján is **sumir etnikumú** népnek tartom, épp ezért indokoltnak látom az „onogur” név sumir eredeztetését. Szófejtésem szerint a szóbanlevő név: „**Unu**” = **Ég** és „**gur**”, **gar** = **gyermek** szavakból tevődik össze. Jelentése tehát: „**Ég gyermeke.**” Ez a szófejtés teljesen összhangban van az előbb közölt **Bél** (Enlil isten) **gyermekei** — jelentésű népnévvel.

19.

Ki-en-gir-ra — Ke-en-ger = Kien — (Enki) isten gyermekei

Ez a sumirnak legősibb népneve, amint azt a sumiróló-

ga üttörői: J. Oppert és F. Delitzsch megállapították.

Ezzel a népnévvel — korábbi tanulmányomban — részletesen foglalkoztam. Régi nyelvemlékeinkben **Kangares** (1055) és **Kengerek** (1171) formában fordul elő. Az előbbi utóbbi az utóbbi helység (villa) elnevezés.

A szóbanlevő névnek több változata van. Mély hangrendű változata a: **Ka-an-gar**. A történeti források a **besenyő**ek több ízben nevezik e néven.

A **Ku-un-gur** változatot, mint földrajzi neveket megtaláljuk Kelet-Turkesztánban és a Szovjetunió — európai területén.

A két utóbbi név kombinációja a: **Ku-un-gar**. Ez az alapja a külföldi nemzetek által használt ország és népnévünknek. Nevezetesen: Hungaria, Hungarois, Hungary, Ungheria, Ungarn. Az orosz és lengyel: **Wenger** népnévünknek azonban nem ez az etimonja, hanem a: mah-an-gir — muh-un-ger — meh-en-ger — **Wenger**, minek alapjelentése: a magas ég menny) **gyermek**ei. Ebből származik a **Menyhár** család név is.

A sumirok országukat (a belföldet) **Ki-en** (**En-ki**) teremő istenükről nevezték el: **Ki-en-gi** = **En-ki** isten földje. Ennek mély hangrendű változata: **Ka-an-ga**. Ez azonos egy ókori Középázsiai ország nevével.

Sz. P. Tolsztov, a kiváló szovjet archeológus szerint az óri. 'Ku-ma-ar-iz-ma' (Chorezm) azonos a perzsa Zend Avesta által említett; szent és magasztos „**Kangha**” országgal, sőt az utóbbi még nagyobb területű egységet jelentett.

Mindez azt bizonyítja, hogy a sumirok, mint államalkotó nép — **Közép-Ázsia** területén — már az ókorban jelen voltak.

20.

Iz bi Zu-en (Ibi Sin) = Holdisten fia

Gimil Zu-en (Gimil Sin) = Holdisten gyümölcse

Az első névvel „Ibbi illu” címszó alatt foglalkoztam. Ez volt a sumir birodalom utolsó királyának rövidített neve. Magyar megfelelője: **Eb-szőny** község, illetve bányatelep nevében található meg.

Gimil-Zuen — más néven **Su- Zu-en** ugyancsak sumir király volt és pedig — **Ibi-Ilu-Sin** király atyja. Úgy az atya, mint gyermeke neve előtt a „dingir” címet viselte, vagyis megistenített királyok voltak **Ur-ban**. A „gimil” szó már fejlettségű forma, eredetileg: „gu-mu-il” = növény termése (Varga Zsigmond magyar orientalista szerint „il” szónak „termés” jelentése is van!) A ma is használt gyümölcse szavunk utolsó tagja — **še** = szem gabonaszem is.) A gyümölcs szó

persze itt gyermeket jelent, éppúgy, mint az „Ave Mária”-ban: „Áldott a te méhednek gyümölcse: Jézus.”

A Gimil-Sin név nyelvemlékeinkben (1200) mint Gemelsen fordul elő. Majd később Gyümölcvény — helynév. A szóban lévő király másik neve: Su-Zu-en (Šu-Sin), ami előreható illeszkedéssel — Se-Ze-en. Ez a név Szechen majd Szécseny községnevében van megörökítve.

Megemlítem még, hogy az Ó-Testamentum emítést tesz Sinneár földjéről. Ez alatt a kutatók egyértelműleg — Sumer földet értik.

Sin (Zu-in-ből) = Holdisten

na vagy ne = genitivus eset

ar (gar-har-ból) — nemzett, gyermek.

Fordítása: „Holdisten gyermekének” földje.

21.

Gar-mu-utu — Paš-utu = Napisten gyermeke — Nap fia

A gar (gir) szóval már több ízben foglalkoztunk.

Jelentése: itt: gyermek.

A „mu” (v. ma) = személy és birtokos névmás — övé; itt megjegyzem, hogy a sumirok — a nagyszámú „homonimát” úgy tették érthetővé, hogy a szótőhöz — vagy éléje, — a személy vagy birtokos névmást (egyes szám 3 személy) csatolták — és pedig a ni, na; bi, ba; mu, ma; šu, ši; lu, la nev-másokat, illetve ezek — illeszkedéssel vagy metatézissel elő-álló különböző formáit.

Ehhez képest gar-mu vagy ger-mu = gyermek. A Königsbergi Töredékben (1350) ger-mu-ke — gyermeke neki (vagyis övé).

Utu vagy Atu = őriző és atya is — egyébként — Nap — Napisten.

Az első címszót megtaláljuk — honfoglaló törzsünk: Gyarmat nevében, de igen sok helységnevében is. (Balassagyarmat, Fehérgyarma, Füzesgyarmat, stb.)

A „Harmatta” családi névnek is ez az etimonja.

Ugyanebből származik a „harmat” közszavunk, amit tudvalevőleg a hajnali nap hoz létre.

A Gar-mu-utu alakpárja — „Gir-mu-utu” jelentése ugyanaz. Ezt megtaláljuk „Gyirmót” község nevében.

A másik címszó: Paš-utu (Paš-šu utu). Jelentése: Nap (napisten) fia. Ez sumir északi dialektusra mutat — míg déli változata Peš- (Bi-iš)-utu.

Az előbbi a **Passuth**, utóbbi pedig a **Pisuth** családi névben él tovább.

Valószínűnek tartom, hogy fővárosunk **Pest** (rég: **Pesth**) neve — nem szláv eredetű, hanem az utóbbi névvel van etimológikus kapcsolatban. Ugyanis az ut-utu név **emesal** alakja — **et** (ed) **ete**. Tehát ebből, valamint a **Peš** szó összekapcsolásából, hangkieséssel (elizioval) jött létre a **Peš-te** — **Pest** név, amely bizonyára személynév lehetett. Természetesen ez egyelőre — csak hipotézis.

22.

Jelen tanulmányommal — a sumir-magyar azonosság tételét alátámasztó bizonyítékok számát — úgy vélem lényegesen gyarapítottam.

Már korábbi tanulmányomban rámutattam arra, hogy az összes sumir istenek, valamint a sumir királyok — különösen az utolsó uri (III.) dinasztia királyainak neve — **nyelvemlékeinkben és földrajzi neveinkben** — pontosan megtalálhatók! Ugyancsak felhívtam a figyelmet arra is, — s egyben bizonyítottam —, hogy a sumir nyelv ismerete nélkül — régi nyelvemlékeink megfejtése és magyarázata — csak bizonytalan tapogatódzás — meggyőző erő nélkül. Bizonyítottam továbbá azt is, hogy az összes magyar számnevek — sumir eredetűek!

Ez alkalommal pedig 21. pontban mutattam be szemléltetően, hogy az ékiratos szövegek, mily sok kifejezési formában nevezik a sumirokat az **Ég** vagy **Isten** gyermekeinek. Amint a bevezetőben már hangsúlyoztam — minden egyes sumir változatnak — csodálatosképpen — megvan az azonos vagy továbbfejlesztett magyar megfelelője (equivalence).

Ezek a kielemezett változatok, melyek a magyar történelmi méltóság — személy- és családnevekben, nép és népcsoport elnevezésekben — végül földrajzi (folyó, helység, hegy) nevekben élnek ma is tovább — ékes bizonyítékai a sumir-magyar nyelvi és népi azonosságnak.

Jelen tanulmányomban érintettem több történeti és östörténeti kérdést is, amit kutatásaim során nem hagyhattam figyelmen kívül.

Az östörténet — közismerten — komplex tudomány. Segédtudományai között — a vezérszerep — szerintem — a nyelvtudományt illeti meg. A nyelv valóságos történelmet mond el és megmutatja a helyes utat, amelyen a többi tudományoknak is (régészet, antropológia, stb.) haladni kell. A

népeket, nemzeteket a nyelvük tartja fenn, mert ha ezt elvesztik — nem tagjai többé népcsaládjuknak s azok a számára örökre elvesztek.

A magyar és keleti népek őstörténetének kutatásánál — a sumir nyelv ismerete adja a kezünkbe azt az Ariadne fonalat, melynek segítségével — e népek őstörténetének szövevényes útvesztőin — biztosabban tudunk eligazodni.

A sumir nyelv alapján tudtuk megállapítani azt is, hogy mezopotámiai hazáját — történelmi okok folytán (i. e. III. és II. évezred fordulóján) odahagyó sumir nép, illetve annak — városállamonként tagazódó népcsoportjai — a népek kohójában: Középázsiaiban — majd később Eurázsiaiban külön népekké váltak és a történelem színpadán sokszor szembekeverültek egymással. (Egyébként ez így volt a Tigris-Eufrátes közötti óshazában is!)

A földrajzi nevek, melyek javarésze sumir, mutatják a sumir és szubar (később szabir — hun) népek vonulásának útját s útjuk végállomásait.

Ezek a nevek mutatják meg azt is, hogy a középázsiai térségből kirajzó sumir és szubar (hun) etnikumu népek időszámításunk előtti és utáni évezredekben ellenőrzésük és uralmuk alatt tartották a Csendes Óceán partjától az Uralig, — majd innét — a Duna-Tisza tájáig terjedő hatalmas — füves — stepés térséget.

A sumir etnikumu népek jelenléte Eurázsiaiban teszi lehetővé azt is, hogy a sumir nyelv és kultúra, mely a népek tengerében sóként olvadt szét e földrészen, hogy lehetett oly mély és egyetemes hatású, hogy annak nyomai az úgynevezett „fiatal népek” kultúrájában és nyelvében — még napjainkban is fellelhetők.

Az ősi sumir és szubar (hun) népek nagyrésze a feltörő új népek gyűrűjében — idők folyamán — lassanként felmorzsolódott s nagy részük elenyészett. Előbb a török, majd a szláv népekkel keveredve, előbb nyelvüket, majd ősi múltjuk emlékét is elvesztették.

Egyedül a — kiváló államalkotó és szervező képességgel megáldott —, magyar nemzet őrizte meg és fejlesztette tovább ősi sumir nyelvét és fogadta be készséggel a sumir etnikumu népek töredékeit nemzettestébe, — a Kárpátok övezte Duna-Tisza táji hazába, ahol a történelmi idők kezdetétől fogva — mindig sumir etnikumu népek laktak.

A "MADÁR" SZÓ ÉS ISMERTEBB MADÁRNEVEINK SUMIR EREDETÉRŐL.

A régészek által feltárt ékiratos táblák nyelvészeti feldolgozása csak részben fejeződött be.

Még sokezer agyagtábla-felirat vár a szaktudósok: — sumirológusok — megfejtésére, — noha a tábla már régen napvilágot látott. Ezzel magyarázható, hogy igen sok ősi szavunk van, amely bár — elemeit vizsgálva — feltétlenül sumir eredetű, de az eddig megjelent sumir szótárakban még nem szerepel.

Ilyen többek között a "madár" szavunk!

A "madár" szóra a sumir nyelv — jelenlegi ismereteink szerint — a következő kifejezéseket használta:

hu (L. 78.)

musen (L. 78.)

muten (mutin — DSL 61/176. ff.)

Ezek a szavak, mint determinatívumok is (szómeghatározók) ismeretesek. Legősibb köztük az egytagu "hu" szó. Ez azonban mint önálló szó — a hatezeréves nyelvfejlődés során — megszűnt, de amint látni fogjuk — pontosan kimutatható, a két vagy több tagu madárneveinknél, mint annak egyik eleme. Egy-két ilyen szavat korábbi tanulmányaimban már bemutattam! Megtaláljuk e szót még a régi személyneveinkben is! Pl. **Huba**, — a honfoglaló hét vezér egyike. Sumirul: **Hu - ba** = **Fényes madár**.

A "ba" szó (L. 74) "bar"-ból származik, az "r" lekopásával s jelentése: fényes, pompás.

Most pedig elemezzük a másik — különösen szómeghatározóképpen használt — "musen" szót.

Ez ékiratosan: **Muh - su - en**.

Analízis:

Mah vagy **muh** = magasság (átvitt értelmében "ég" is.)

su v. **si**, **se** = lokativusz -on, -en, -ön, -ban, -ben.

en v. **ara** = járás, menés.

Fordítása tehát: **magasban (égen) járó**. A "mu-su-en"

népeket, nemzeteket a nyelvük tartja fenn, mert ha ezt elvesztik — nem tagjai többé népcsaládjuknak s azok a számára örökre elvesztek.

A magyar és keleti népek őstörténetének kutatásánál — a sumir nyelv ismerete adja a kezünkbe azt az Ariadne fonalat, melynek segítségével — e népek őstörténetének szövevényes útvesztőin — biztosabban tudunk eligazodni.

A sumir nyelv alapján tudtuk megállapítani azt is, hogy mezopotámiai hazáját — történelmi okok folytán (i. e. III. és II. évezred fordulóján) odahagyó sumir nép, illetve annak — városállamonként tagazódó népcsoportjai — a népek kohójában: Középázsiaiban — majd később Euráziában külön népekké váltak és a történelem színpadán sokszor szembekeverültek egymással. (Egyébként ez így volt a Tigris-Eufrátes közötti óshazában is!)

A földrajzi nevek, melyek javarésze sumir, mutatják a sumir és szubar (később szabir — hun) népek vonulásának útját s útjuk végállomásait.

Ezek a nevek mutatják meg azt is, hogy a középázsiai térségből kirajzó sumir és szubar (hun) etnikumu népek időszámításunk előtti és utáni évezredekben ellenőrzésük és uralmuk alatt tartották a Csendes Óceán partjától az Uralig, — majd innét — a Duna-Tisza tájáig terjedő hatalmas — füves — stepés térséget.

A sumir etnikumu népek jelenléte Euráziában teszi lehetővé azt is, hogy a sumir nyelv és kultúra, mely a népek tengerében sóként olvadt szét e földrészen, hogy lehetett oly mély és egyetemes hatású, hogy annak nyomai az úgynevezett „fiatal népek” kultúrájában és nyelvében — még napjainkban is fellelhetők.

Az ősi sumir és szubar (hun) népek nagyrésze a feltörő új népek gyűrűjében — idők folyamán — lassanként felmorzsolódott s nagy részük elenyészett. Előbb a török, majd a szláv népekkel keveredve, előbb nyelvüket, majd ősi múltjuk emlékét is elvesztették.

Egyedül a — kiváló államalkotó és szervező képességgel megáldott —, magyar nemzet őrizte meg és fejlesztette tovább ősi sumir nyelvét és fogadta be készséggel a sumir etnikumu népek töredékeit nemzettestébe, — a Kárpátok övezte Duna-Tisza táji hazába, ahol a történelmi idők kezdetétől fogva — mindig sumir etnikumu népek laktak.

A "MADÁR" SZÓ ÉS ISMERTEBB MADÁRNEVEINK SUMIR EREDETÉRŐL.

A régészek által feltárt ékiratos táblák nyelvészeti feldolgozása csak részben fejeződött be.

Még sokezer agyagtábla-felirat vár a szaktudósok: — sumirológusok — megfejtésére, — noha a tábla már régen napvilágot látott. Ezzel magyarázható, hogy igen sok ősi szavunk van, amely bár — elemeit vizsgálva — feltétlenül sumir eredetű, de az eddig megjelent sumir szótárakban még nem szerepel.

Ilyen többek között a "madár" szavunk!

A "madár" szóra a sumir nyelv — jelenlegi ismereteink szerint — a következő kifejezéseket használta:

hu (L. 78.)

musen (L. 78.)

muten (mutin — DSL 61/176. ff.)

Ezek a szavak, mint determinatívumok is (szómeghatározók) ismeretesek. Legősibb köztük az egytagu "hu" szó. Ez azonban mint önálló szó — a hatezeréves nyelvfejlődés során — megszűnt, de amint látni fogjuk — pontosan kimutatható, a két vagy több tagu madárneveinknél, mint annak egyik eleme. Egy-két ilyen szavat korábbi tanulmányaimban már bemutattam! Megtaláljuk e szót még a régi személyneveinkben is! Pl. **Huba**, — a honfoglaló hét vezér egyike. Sumirul: **Hu - ba** = **Fényes madár**.

A "ba" szó (L. 74) "bar"-ból származik, az "r" lekopásával s jelentése: fényes, pompás.

Most pedig elemezzük a másik — különösen szómeghatározóképpen használt — "musen" szót.

Ez ékiratosan: **Muh - su - en**.

Analízis:

Mah vagy **muh** = magasság (átvitt értelmében "ég" is.)

su v. **si**, **se** = lokativusz -on, -en, -ön, -ban, -ben.

en v. **ara** = járás, menés.

Fordítása tehát: **magasban (égen) járó**. A "mu-su-en"

előreható illeszkedéssel: mu-se-en musen: hátraható illeszkedéssel: mu-su-un musun. Ez utóbbi formát a mai "Moson" megye és helységnevé őrzi.

A harmadik — vagyis a "muten" szónál csupán a lokativusz su (se) jele cserélődött fel a da, ta jellel.

Ezeknek előrebecsátása azért volt szükséges, mert a szóegyeztetéseknel, nem lehet egy szót összefüggéseiből kiragadva vizsgálni. Fenti összefüggésben tehát vizsgáljuk meg — a madár szavunk eredetét. Ez sumirul:

mah - da - ara

mah vagy ma = magasság (Ég)

da = lokativusz -ban, -ben, -on, -en, -ön.

ara = járás.

Alakulása: mah-da-ara, ma-da-ar madár.

Jelentése azonos — az előbb tárgyalt — musen (muten) jelentésével — azaz: "magasban járó".

Hangsulyozom, hogy a madár szavunk sumir nyelvi elemei oly ősrégiek, hogy nem lehet — későbbi — "belső keletkezésű" szónak tekinteni, és ugylátszik idő kell hozzá, míg a sumir nyelv "kincsesházából" ez az ősi szavunk is előkerül.

A madár szónak egyik változata Gonmbócz Z. nyelvész szerint: "modor" (Gombócz: Ö.M. II/1. 82.). Ez lehet palócz tájnyelvi szó: "modór", de van ilyen helységnevünk is: "Modor".

A madár főnév egyik igéje a száll. Ez különösen a költészet nyelvén használatos.

"Száll a madár"... "Madár szálla"...

Itt megragadom az alklamát, hogy a szóban lévő ige eredetét megvilágítsam.

Bábelben volt egy sumir alapításu híres templom, az E-sagilla = a felemelkedés (megtisztulás) háza, (temploma). A szakirodalom a templom nevét akként magyarázza, hogy a bűnös ember lehajtott fővel lépett be a templom kapuján, és miután az Istenség kegyes volt hozzá és megbocsátotta bűneit, —: felemelt fővel, "megtisztulva" távozott onnét.

Elemzés: E = ház, épület, templom,

Sag (v. zag) = eredeti jelentése fej, fő, de később irányt is jelent: "fel".

Il — il-la = emelet, emelkedés.

Bár többen ezt úgy fordítják, hogy a "fej felemelésének" háza, de véleményem szerint — a "felemelkedés" — megtisztulás háza — fordítás itt helyénvalóbb és találóbb. A

madarral kapcsolatosan ugyancsak a "felemelkedés" fordítást kell alkalmazni, mert hisz a madár a földről vagy ágról felemelkedik vagy száll.

A szóban levő ige alakulása:

Sag - illa Sa - illa Sa - alla Szálla Száll.

Megjegyzem a szóvégi "g" lekopása a sumir nyelvben igen gyakori, és az "i" hangzó illeszkedéssel lesz "a" -vá.

A fentiekhez képest a tárgyalt

"madár szálla"

kifejezés sumir prototipusa:

mah-da-ara sag-illa.

Meg kell még emlitenem a szállás, szálláshely ősi szavainkat, amelyek némi jelentéstani (szemantikai) változással — szintén a "sag-illa" kifejezésből származnak. Itt azonban nem lelki hanem testi felemelkedésről van szó!

A szállás tehát az a hely, ahol a fáradt harcos testileg felfrissül, felüdül — fáradalmainak kipihenése után.

* * *

Ezek után áttérek a konkrét madárnevek egyeztetésére illetve elemzésére.

Ez alkalommal tucatnyi ma is használt madárnevet fogok bemutatni, melyek elemeire bontva — további ékes bizonyítékait szolgáltatják a sumir-magyar nyelvi azonoságnak.

Ezeket a madárneveket, — melyek kivétel nélkül összetett szavak, — ma már nem értjük, csak annyit tudunk, hogy milyen madarat jelölnek. Ezek ősalakját és eredeti jelentését csakis az ősi sumir nyelv alapján tudjuk megismerni.

Nem von le e szavak bizonyító erejéből semmit sem az a körülmény, hogy itt javarészt belső keletkezésű szavakról van szó, sőt ez — a sumir nyelvfejlődés szemléltetésével — a nyelvazonosságot még jobban aláhúzza.

Ami pedig a legfontosabb — mindez ragyogó cáfolatát nyújtja a még mindig fel-fel bukkanó — téves hiedelmeknek, hogy a sumir nyelv, mint beszélt nyelv — az i. e. XVIII. században — már kihalt.

A magyar nyelv az ó-kori sumir nyelvnek egyenes és töretlen folytatása.

Elöl említettem, hogy az ó-kori sumir nyelv a "madár" fogalom kifejezésére, az egytagu (tehát legősbibb) — "hu" szavat is használta. Ez — a mai nyelvünkben, min önálló szó már nem szerepel. De mint lényeges alkotó elem annál inkább

jelen van — az összetett szavakból álló konkrét madárnevek túlnyomó részében. Már jóelőre fel kell hívnom a figyelmet arra, hogy a sumir-magyar hangtörténet útmutatása szerint, a “h” fejlődése h, majd j, esetleg (a teljes lekopás). Tapasztalatom szerint az “l” után következő “h”- “lj”-vé, majd “ly”-vé válik. Az eredetileg “u” magánhangzó nemcsak mint “u”, hanem a szöveggörnyezethez képest mint “ü” vagy mint “ó” hangzóként jelenik meg a tárgyalt szavakban.

Egyéb hangtani változásokra — a sumir nyelvi sajátosságok és hangtörténet figyelembe vételével — **esetenként** — fogok rámutatni!

Am vegyük sorra és vizsgáljuk meg az ismertebb madárneveket:

1.

Veréb, sumirul: Ber - ib.

Ber (bar-par alakpárja) jelentése Varga Zs. szerint: puszta, mezőség, (paré a székeleyknél.)

ib = menést, járást jelentő ige.

A székeleykből kiszakadt csángók nyelvjárása szerint — ma is **“berib”**. Jelentése: **Pusztát (mezőt) járó.**

Itt azonban lehetséges egy másik megoldás is, minthogy a sumir nyelvben az **“ib”** (ib-bi) **fiut** is jelent. Ehhez képest a **verebek**: a **“puszta fiai”**. Ilyen megoldásra a sumir nyelvben — van több precedens!

2.

Fecske sumirul: Pes - he - ge

Jelentése: fészek-járó (fészkelő) t. i. **madár.**

A sumir prototípus 3 elemből tevődik össze:

1.) **pes** = szaporodás

2.) **he** (ge-ből) = hely

3.) **ge** (ke) = járást, jövést jelentő ige.

A két első tag jelentése: **szaporodás (azaz költés) helye** = vagyis **fészek**. A halotti beszédben (1200) ezt a szót **“feze”** alakban találjuk (halalnec és puculnec **“feze”**). Ez, a **pes-he** szavakból alakult **p - f** és **s - z** hangváltozással, valamint a **“g”**-ből származó **“k”** hangzó lekopásával.

A **“feze”** (fészek) előzményét egy Árpádkori Garammenti község: **Peszek** (Kis és Nagy) nevében láthatjuk.

A harmadik tag: "ge" — nemcsak járást, jövést, de visszatérést is jelent, amint a sumir "alvilág" szóból is láthatjuk: "kur-nu-ge-a" = "vissza nem térés országa", ahol a "ge" visszatérést jelent. A címszó tehát úgy is fordítható, hogy **fészkébe visszatérő** (madár).

A szó alakulása egyébként a következő:

pes-he-ge pes-e-ge fese-ge fecseke fecske.

A "g" mássalhangzó — legrégibb változási formája a sumir hangtörténet szerint a "k". Az s-z hangfejlődés ugyan csak gyakori.

3.

Rigó sumirul Ri - gu

Analízis: **Ri** - iri -ből (ara alakpárja) = járás, menet, de áradás is.

A ri-gu sumir kifejezés tehát azt jelenzi, hogy a **hang menete** — **árja**, a hangok egymásra következőzése, — sorozata — vagyis melodia, dallam, **ének**.

Ehhez képest a címszó helyesen úgy fordítható, hogy **énekes vagy éneklő** (t. i. a madár).

Ugyanezen gyökökből származik az ősi "regő", "rege" szavunk, mely húros hangszer kíséretében elmondott éneket jelent.

Ilyen "énekmondók" — regősök — voltak az Árpád-kori királyok udvarában, akik a nemzeti multat dicsőítették és a fontosabb hadi eseményeket énekelték meg. Ezek — korabeli szokás szerint külön falvakba lettek letelepítve. Régi okleveleink szerint — ilyen volt "Regös-telek". Ennek sumir aequivalense: Ri-gu-us til-u-ke.

Us = adjektívum képző

til v. til-u = körülhatárolás, körülzárás

ke v. ki (gi-ge-ből) = hely, föld

Til-u-ke Tel-uk Telek = **körülhatárolt hely** (v. föld) = **Telek**.

4.

Varju sumirul: Bar-hu

Bar = mezőség, puszta

hu = madár

Fordítás: **mező** (v. puszta) **madara**

Ez nyilvánvalóan a **vetési varju**.

A b v hangváltozáshoz nem kell különösebb magyarázatot fűzni. (V. ö. ber-ib verib).

A "h" — "h" utján "j"-vé változik.

Megjegyzés: az ékírás a "h" és "j" mássalhangzókat nem jelölte, — bár a sumiológusok szerint — a **beszélt nyelvben** e hangzók **jelen** voltak! Ennek ellenére — én ezt a változást — **magyar fejleménynek** tekintem.

Az utolsó, vagyis az "u" magánhangzó az irodalmi nyelvben megmaradt "u"-nak, de az ősi palócz nyelvjárásban — már "Ó", tehát "varjó".

5.

Bagoly sumirul: Ba - gul - hu

Ba - gul = setéség

ba (bar - bir) = világosság; fény

gul = megsemmisülés, elpusztulás,

a világosság megsemmisülése = setéség

hu = madár

Jelentése: **a setéség madara.**

alakulása: Ba - gul - hu Ba - gul - ju Bagolyu = **Bagoly.**

Itt az u - o fejlődést láttuk; az "lh" pedig "lj" utján "ly" lesz.

6.

Keselyű sumirul: Kis - il - hu vagy

Kes - el - e - hu

Analízis:

Kis v. kes = sertés

(gis, ges-ből)

il-el (il-e — el-e) = felemelés, (felemelő)

hu = madár

Jelentése: **"Sertést felemelő madár"**

Ez megfigyelésen alapuló szóalkotás. A keselyű, ez a legnagyobb ragadozó madár, — a nyájából a bárányt, gidát, kisebb sertést hatalmas karmaival kiragadja, — levegőbe emeli és a magas sziklák tetején szétmarcangolja zsákmányát, és elfogyasztja.

Alakulása: Kis-il-hu kes-el-hu kes-el-ju = **keselyű.**

Meg kell itt említenem, hogy a szóban forgó gis - ges (=sertés) szónak a sumirban van egy alakpárja: **dis.** A Magyar "disznó" szavunk ebből származott. Dis-nagu = nagy sertés

vagyis disznó. A tájnyelvi "gyesznó" szó pedig a "ges-na-(g)u"-ra vezethető vissza.

Na = kiemelkedik; na-gu na-u = kiemelkedő = nagy.

7.

Ölyv — Ölyü sumirul: Ul - hu v. Ulu - hu

ul - ulu = öl, megöl (A, Deimel)

hu = madár

Jelentése: **ölő madár**

A régebbi forma; ölyü; a mai ölyv, későbbi kialakulás.

Az "l" + "h" itt is "ly" lett!

8.

Gólya sumirul: Gul - hu - a

Elemzés:

Gul v. Gal = nagy

hu = madár

a = víz

Jelentése: **A víz nagy madara.**

Ezzel kapcsolatban fel kell idéznem gyermekkoromból egy érdekes esetet. Idős palócz néni anekdóta szerű, — régi rigmusokat mondott el nekem. Ebben előfordult ez a kitétel is: "Elküldé az Ur nagy madarát". Miután igen sok nagy madár van, kíváncsian megkérdeztem, mit jelent az, hogy "nagy madarát". Hát a "golyát" felelte szinte megbotránkozva azon, hogy én ezt nem tudom.

Tehát a magyar népben tudat alatt is él, — a "gólya" és a "nagy madár" azonossága.

Alakulása szerintem a következő:

Gul-hu-a Gol-jo-a Golyoa Golya-a = **Gólya.**

9.

Sólyom sumirul: Su - il - hu - um vagy

Su - ul - hu - um

Analízis:

Su v. si = kéz

il v. ul = emelkedés, felemelkedés,

hu = madár

um = "mü" = övé

Jelentése: **Kézről felemelkedő madár/a/**

Ez nyilvánvalóan a vadászsolymot, — a vadászatra be-
tanított solymot jelöli.

Alakulása: Su-ul-hu-um Sulhum Suljum Soljom =
Sólyom.

Szerintem ez, — S Z változással azonos: **“Zólyom”**
megye és város nevével, mely azonban már nem madárt,
hanem **személynevet** jelölt a Hu-ba és Mu-su-un (Moson)
analogiájára.

10.

Holló sumirul: Hul - hu v. Hul - lu - hu

Analízis:

Hul (gal-ból) = elpusztít, elpusztul

hu = madár

Hul-hu hul-lu holló (hasonulással)

Jelentése: **pusztító madár**

Ezt a megoldást mutattam be korábbi tanulmányaimban.

Mint hogy a már bemutatott — **keselyű, gólya, ölyv** (ölyü)
bagoly madárnevekben, az egymásután következő: l- és h
mássalhangzó törvényszerűen “ly”-vé vált, e megoldás helyes-
ségét illetően kételyeim merültek fel, annál is inkább, mert
a **“holyó”** formát — tudomásom szerint — tájnyelvünk sem
ismeri.

Figyelemmel arra, hogy a **“holló”** tulajdonképpen —
dög és hullaevő állat — hisz a harctereken az állati, és emberi
hullákat fogyasztja, — helyénvalóbbnak látom a cimszó
sumir protótípusát a:

Hul-lu-hu alakra vezetni vissza.

hul v. hal = elpusztul, elpusztít

la v. lu (lal-ból) = teljes, teljesnek lenni.

A hul-lul v. hal-lal = azonos a **“halál”** szavunkkal,
a hul-lu v. hul-la = pedig mai nyelvünkön **“hlottestet”**
jelent és ez = **hulla.**

Fordítása: **hulla madár** (vagyis hullaevő).

Alakulása: hul-lu-hu, a h lekopásával: hul-lu-u, majd
u o változással = **holló.**

11.

Kerecsen sumirul: Ker - he - si - en

Ez a **“solyom”** régebbi neve!

Elemzés: ker (kur, kir változata) = körbeforgás

he (ge - gi -ből) = hely

si (se) = lokativusz, -ban, -ben

en = járás, menés

Fordítása: helyben körforgással járó

Mint ismeretes ez a ragadozómadár zsákmányát a levegőben körözve (keringve) keresi, és alkalmas pillanatban vilámgyorsan csap le rá.

A szóalkotás tehát találó!

Ebből származik egyébként a "keres" igealak is. Ha valamit elvesztünk, körbe forogva keressük!

A név alakulása:

Ker - e - si - en Ker - es - en Kerecsen.

12.

Daru sumirul: Da - aru

Elemzés:

Da = messze, távol

ara (ara - u -ból) = járó, menő

Fordítás: messzejáró (t. i. madár)

A daru vándormadár; így a sumir szóalkotás s egyben egyeztetésünk: találó!

Ugyanílyen vándormadarak a vadlúdak illetve vadlábak.

13.

Lud sumirul: Il - lu - du

Il - il - lu = ég, magasság-, az első szótag lekopásával: lu
du = menés, járás (A. Deimel szerint)

Fordítása: Eget járó (magasban járó)

14.

Liba sumirul: Il - li - ib - a

Il - il - li = ég, magasság

ib = menést, járást jelentő ige (Varga Zs. szerint)

a = ő, ana -ból (e - ne) változata.

Itt is az első szótag lekopott, marad tehát "li" + ib - a = eget járó (liba).

A befogott vadludakat háziasították, de nevük megmaradt. A kialakult szóhasználat szerint a lúd az öregebb, a liba pedig a fiatalabb aprójószágot jelenti.

Tyuk sumirul: Tu - ki vagy Tu - hu - ku.

Elemzés:

Tu = galamb

hu = madár

ki v. ku = föld, hely

Tu - ki = földi galamb

Tu - hu - ku = földi galambmadár

Ez utóbbi a "tyuk" szavunk protótípusa!

Alakulása: Tu-hu-ku Tujuku Tjuku Hyuku **Tyuk**.

Mint érdekességet megemlítem, hogy a "tyuk" neve kínai nyelven: **tuki** (Zsuffa Sándor). Ez azonos a címszóban említett: tu - ki névvel(úgy alakilag, mint tartalmilag).

A galamb- sumir "tu" formáját ma is használják: Tu - bi hívó és bece névben, ahol is a "bi" = övé. (Személy és birtokos névmás 3. személyi alakja).

Végül fel kell hívnom a figyelmet arra is, hogy az Erdélyt meghódító, honfoglaló vezérünk: **Tuhutum** neve ősi sumir név: **Tu - hu - tu - um**.

Tu - hu = galambmadár

tu - um vagy tu - mu (du-mu-ból) = gyermek.

Jelentése: **Galamb madár gyermeke**, (V. ö. az Ur — Nanse dinasztiahoz tartozó i. e. 3. évezred "En-anna-tu-um" = Ég urának gyermeke ősi papkirály nevével!)

Itt tudni kell, hogy az ősi sumir istenek Panteonjában igen előkelő helyet foglalt el: **In - an - na**, a későbbi **Istár** istennő. Ő volt a termékenység-, a szülés, nőiség istene. Ősi szimbóluma: a **galamb**.

A szóban-levő vezérnévben szereplő **Tu - hu** = galambmadár — szerintem Inána istennőt személyesíti meg. Az egész név így átvitt értelemben azt jelenti, hogy: **Inána** gyermeke.

A szakirodalom különösen kihangsúlyozza, hogy Inanna Istár istennő volt a sumir nép: "**Magna materje**" vagyis a "Nagy anya". Ennek eredeti- tehát legősibb megfelelője (aequivalense):

Gal - ama = Gal - am. (Jelentése szintén: nagy anya). Ha most ehhez hozzákapcsoljuk a suffixumként használt **ba** v. **be** személy és birtokos névmás egyes szám 3. személyét, akkor

megkapjuk az általunk ma is használt **galamb** madárnevet.

Az előző és a jelen pontban előadottak alapján tehát **jogos az a feltevésünk**, hogy a „galamb” nem latin jövevényszó, hanem **eredeti** szavunk és a latin nyelvbe — esetleg etruszk közvetítéssel került bele.

Bár szorosan véve — nem tartozik a tárgyhoz, de mégis szükségesnek látom, hogy itt foglalkozzam a „gal-ama”-ból fejlődött: „kal-am-ma” vagy „kal-am” ősi sumir szóval. Ezen a néven nevezte a sumir nép szülőföldjét, a Sumir földet, mint belföldet, szemben a külfölddel, amelyet a „kur” szóval fejezett ki.

Minthogy a gal-kal szó nemcsak nagyot, hanem születést is jelent (Hrozny), a kal-am kifejezés szó szerinti jelentése: **szülőanya** (vagyis szülőföld), bár a sumirológusok rendszerint országnak fordítják. E szó régiségét mutatja, hogy előfordul több sumir király nevében, akik i. e. a 3. évezred első felében uralkodtak. Nevezetesen: **Utal-kal-am-am** (= ország pásztora); **Mes-kalam-dug** = (az ország jó vitézhőse) és **A-kalam-sar** stb.

Ugyancsak megtaláljuk ezt a szót az ősi sumir közszavakban is pl. **kalam-ar** vagy **kalam-en**. Így nevezték a sumirok a **vándorárusokat** (kereskedőket, iparosokat). Szó szerinti jelentésük: **“országot járó”** (ar-ara v. en = járás!)

Az előbbi — elizióval (hangkieséssel) azonos a mai: **kalmár** szavunkkal, mely egyébként, mint vándorszó — némi változással bekerült az indoeurópai nyelvekbe is!

Az **utóbbi** pedig — nézetem szerint — ősalakja — a **Kálmán** és **Kelemen** családi és utóneveknek, — persze hátra- és előreható illeszkedéssel!

A **“kalam”** szót megtaláljuk **nyelvi emlékeinkben** is. Közelebről: az 1046/47 évekből származó — latin betűkkel, ó-magyar nyelven írt, I. András-kori imában — a következő szövegkörnyezetben:

“colamuuc “papa” uruc”

Sumirul: **kal - am - bu - ku papa ur - u - ka**

Fordítás: országunk **“papa”** urának

Elemzés:

kal - am v. kul - am = (saját) ország

bu v. ba (suffixum-névmás) = övé

ku v. ke (ge -ből) = sok, itt: többesjel

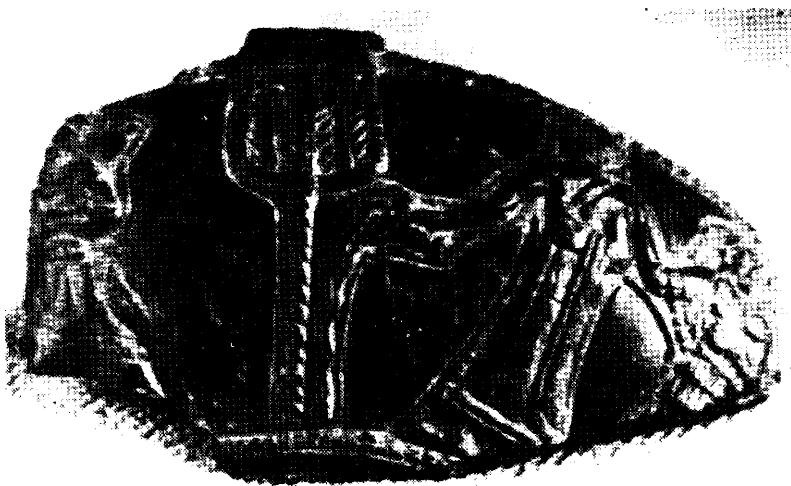
ur - u = őrizője, pásztora (későbbi **“ur”**)

ka (ga) = genitivusz eset.

A fentiek alapján megállapíthatjuk tehát, hogy a magyar nép a XI. században még ugyanazzal a szóval — jelölte és nevezte saját országát, mint ahogy 4-5 ezer évvel előbb, az ősi sumir nép — vagyis a “kalam” szóval.

Éppen ezért ez a szavunk, éppugy mint — e nyelvemlékbeli “lugal” szó perdöntő bizonyítékát szolgáltatják a sumir - magyar azonosság tételének.

Ezek az ősrégi szavak ugyanis a világ semmiféle nyelvének szókincsében meg nem találhatók — csak egyedül — az ó-kori sumir nyelvben, s ennek fejlesztett alakjában: a magyar nyelvben.

**Fekete kőből készített szertartás-pohár töredék
az életfával. (Louvre)**

Az ó-kori sumir nép egyik legősibb istenábrázolása: a kiterjesztett szárnyú oroszlánfejű sas. Ez közelebbről a "levegő ég urának": En - lil istennek, a sumirok nemzeti istenének volt a szimboluma. Mint ilyen összefogta az egész sumir népet — tehát az összes városállamokat védelmezte s ellenségeit lesújtotta vagy ü'dözőbe vette. Nem volt tehát ez külön istenség, hanem "En - lil" isten összetartó erejének és félelmetes hatalmának — mitológiai szimboluma. Ezt a hatalmat tette szemléltetővé a földi állatok királyának: az oroszlánnak és levegő ég királyának: a sasnak, egyesített képe.

Már az i. e. III. évezred elejéről, — az Ur - i I. dinasztia idejéből — ismeretes a régészek által feltárt — rézdombormű, amely kiterjesztett szárnyu sast ábrázol. Később is — különösen En-lil isten kultuszhelyein — találtak ilyen istenábrázolásokat, — így az: "E-ni-i-n-u"-ban. "E-ni-in-u" = "Ötven háza" /temploma/. Itt meg kell említeni, hogy a sumirok a hatvanas /sexagesimalis/ számrendszerrel értékelték isteneiket: "A n"/60/, "E n - l i l"/50/, "E n - k i"/40/, En - lil istennek a szent száma: ötven volt.

Az ékiratos szövegek is gyakran említik az "Ötven" /En-lil/ templomában levő oroszlánfejű sast —, melynek "fényétől a bűnösök reszketnek." Az erdélyi leletekhez csatlakozóan — Temesvárott is előkerült, újabb időben — egy töredékes agyagedény, amelyet ugyancsak: "oroszlánfejű sas" díszített, — me'y megegyezett a mezopotámiai — közelebbről s u m i r — leletekkel.

Ennek két oka lehet:

- 1./ vagy a sumir kultúra kisugárzása,
- 2./ vagy egy elszakadt, /de ugyancsak sumir/ testvérnép — kü'ön produktuma.

Ennek eldöntése még a jövő feladata.

Az emberi civilizáció megteremtője: az ősi sumir nép — kifejezésekben igen gazdag lévén — több néven nevezte a szóbanlévő sast. De mindegyikben ott szerepelt, első de-

terminativumként a din-gir = teremő vagyis isten név, valamint hátsó szömeghatározóként /determinativum/ a "hu" = madár szó, tudvalevőleg nem olvasandó!

Ezek az e'nevezések a következők:

1./ Dingir: Im-dug-ud-hu

/Isten/ Vihar - felhő /—madár/

2./ Dingir: Im-gig-hu

/Isten/ Sötét felhő /—madár/

Az előbbi nevet megtaláljuk Anonymus Krónikájában /1200/: Tukuta folyó / Dug-ud + a / és Tokod / Tukud — Dug-ud-ból/ község nevében. Az utóbbit pedig — Gyügy és Győ községeknek, nyelvemlékeinkben is előforduló, nevében.

3./ A sémi — akkádok — a szóban lévő sast "An-zu" néven ismerték. Valójában ez is sumir eredetű név, mert "an = ég", "zu" = ismer, tud. Je'entése: Az ég ismerője.

A semitológusok ujabban ezt — az akkádok által használt — nevet hozzák előtérbe. Valóban a hatalmas méretű sasmadár /nyilván: saskeselyű/ a levegőég jó ismerője volt, amely sötét viharfelhőként ereszkedett a földre alá, hogy zsákmányát megragadva ismét magasba emelkedjen. /A keselyű általam kielemezett neve: kes-ille-hu — sertést felemelő /—madár/.

Tehát amint mondtuk az oroszán — fejű sas, — a levegő királya: — En-lil istent — a levegő ég urát — szimbolizálta és vele azonosult. Ámde En-lil istennek — a sumir vallási terminológiában más neve is volt. Ennek további mondaniva'om szempontjából kiemelkedő fontossága van. Ez a név a "Gal-Mah", jelentése: "Nagy Magasztos" /vagy fenséges/ avagy Su-Mah = Kegyes Magasztos.

Jelentős továbbá az a körülmény is, amire Leonard Woolley — Ur város feltárója, angol régész hívja fel a figyelmet. A főpapnő /emes/ aki rendszerint a király lánya volt, naponként — körmentben vitte fel - minden este — az Istenség szobrát a "zigguratu" tetején lévő szentélybe. Itt volt a főpapnő szálláshelye is.

— A sumirok hite szerint — az istenek időközönként — leszállnak a földre. Meglátogatják földi szentélyüket is, hol mint mondtuk-a főpapnő szálláshelye volt. A földre szállt isten és a főpapnő gyermeket nemzettek. Így tették elfogadhatóvá a sumir papok — a jövődöbeli királyok isteni nemzését il'etve égi származását.

Ilyen istentől nemzett gyermeket — természetesen —

valóságos és legitim királyként ismerték el. Az efajta ősi hagyományok szívében tartják magukat és évezredek át tovább élnek. Ezt kívánom egyébként jelen tanu'mányommal meggyőzően bizonyítani.

Ezek előrebocsátása után vizsgáljuk meg, hogy vajon van-e — kimutatható összefüggés — a fent vázolt sumir mitológiai hagyományok és Magyarország első fejedelmének: **Almusnak** születési legendája között? — **Igen - van!** Ám lássuk ezt közelebbről!

Anonymus /P. magister/ "**Gesta Hungarorum**" című 1200 körül írt krónikája, amely kétségtelenül korábbi krónikák alapján készült — nemcsak becses nyelvemlékünk, hanem homályba vesző őstörténetünknek is — egyik leértékesebb forrása!

Anonymus — e latin nyelven írt — krónikájában a régebbi krónikákat felhasználva — **Almusnak** /**Primus dux Hungariae**/ származását, valamint születésének legendáját — a következőképpen adja elő:

3 § 3a 1

"Anno dominice incarnationis D.CCC.XVIII. "**Ugek**" sicut supra diximus — longo post tempore de genere "**Magog**" regis — erat quidam nobilissimus dux Scitiae. Qui duxit sebe uxorem "in **Dentumoger**" filiam "**Eune du beli anni ducis** — nomine: "**Emesu**". De qua genuit filium, qui agnominatus est: "**Almus**". — Sed ab eventu divino est nominatus: **Almus**, quia matris eius — pregnantis per sompnium - apparuit divina visio, in forma asturis que quasi veniens eam gravidavit."

Ennek szabad fordítása — magyar nyelven-a következő:

"Az **Ur** születésének 819. évében, mint fentebb mondtuk — hosszú idő után, a **Magóg** király nemzetségéből származó, **Ugek** volt ekkor **Skithia** — legelőkelőbb fejedelme. Ki **Dentumoger**-ben feleségül vette — **Eunedubéliani** fejedelm leányát — névszerint: **Emesét**.

Ettől fiugyermeke született, akit **Almus**-nak neveztek. Az **Almus** elnevezés — csodás /divino/ esemény következtében történt. Anyja elé ugyanis — az álomtól elnyomva /mély álmában/ — egy csodálatos /divino/ látomás tárult — és pedig egy "s a s" alakjában, amely őt — mintegy menetközben 'veniens/ teherbe ejtette."

Teljesen világos tehát, hogy az elől ismertetett sumir mitológiai hagyományok és **Álmos** fejedelmünknek —

Anonymus krónikájában leírt — születési legendája között, — igen szoros összefüggés van! Ezek az ősi sumir hagyományok — a krónika adatai szerint még 819. évben tehát évezredek múltán is — tovább éltek és elevenen hatottak, mert:

1./ **Emese** neve azonos — a sumir főpapnő **Emes** nevével — vagyis **Álmos** anyja: **főpapnő** volt s neve **Emes** ily egyházi /va lási/ funkciót töltött be.

2./ **Emese főpapnő** épügy, mint az ókori sumiroknál, — **uralkodó** — közelebbről Eunedubéliani fejedelem — leánya volt.

3./ Gyermekeit, — a későbbi **Álmos** fejedelmet, az ősi sumir hagyományokkal összhangban, **Enlil**, — a sumir nemzeti isten — vagy másnéven: **Gal-Mah** = Nagy Magasztos — **nemzette**, és pedig sas formájában, mert hisz a hatalmas sasmadár **Enlil** isten szimbóluma. Erre azért volt szükség, hogy a papság és a nép később a gyermeket, mint isteni származásut **legitim** uralkodójának ismerje el.

4./ Ez az **isteni származás** a sumiroknál — mindenek felett — fontos volt, mert az ősi hit szerint a "királyság az Égből száll a á." Epp' ezért ez az **égi** = **isteni**/ eredet — a névben is kifejezésre jutott. "**Álmos**" nevének sumir ősalakja:

Gal - Mah - us = "Nagy Magasztos" gyermeke/: **us** = vér, **gyermek**, **ivadék** /J. Halévy szerint is./

Itt azonban tudni kell, azt a sumir nyelvi sajátosságot, hogy a szókezdő és szóvégi "g" mássalhangzó, "h" utján gyakran **lekopik**. Továbbá: hogy a "gal" alakpárja: "gul", a "Mah" alakpárja pedig "Muh" — **lekopással**: **Ma** vagy **Mu**.

A név alakulása: **Gal - mah - us** — **Gal - mu - us** — **Hal - mu - us** — **Ál - mu - us** — **Ál - mus** — **Álmos**. Ez utóbbi ma is használatos név; viszont a **Hal-mu-us** = **Halmos** — fejlődési formában — mint **családi név** — ma is él!

(Megjegyzem, Anonymus erre vonatkozó szóeredeztetése, — akár egyéni megfejtés, akár népetimológia, — nem szerencsés és nem fogadható el, mert pusztán a szó "összecsengetésén" alapszik.)

Kitűnik ez — a további bizonyítékainkból is! A Tihanyi Apátság Alapítólevele /1055/ — egyik legbecsesebb nyelvemlékünk. E nyelvemlék latinnyelvű szövegébe beágyazott "magyar szórványokban" szerepel a "**Holmodi**" név is. Ennek sumir prototipusa: **Gul - muh - di** vagy **Gal-mah-du**.

Ennek is a jelentés: **Nagy Magasztos gyermeke**. A "**du**" vagy "**di**" ugyancsak gyermeket jelent.

Mai nyelvéllapotunkhoz képest, a **Holmodi** nevet — nyelvjárási különfejlődésnek tekinthetnénk, ámde F. Delitsch /német/ asszirológus szerint, a szumir nyelvben nem az “a” hanem az “u” az **alaphangzó** — így a sumirban — nem a Gal-mah-di, hanem a **Gul-muh-di** az ősi, s a **Holmodi** ez utóbbi fejleménye!

De vajon ki ez a “**Holmodi**”?

Erre feleletet ad a következő “magyar szórvány”.

Gnir uu ege: Holmodia

Sumirul: ge-ni-ir wu /mu/ igi: Gul-muh-di-a

Analízis: ge /ige-ből/ = egy, első
ni-ir /nim-gir összevonása/ = fejedelem, főpap
mu-wu = övé, de ez a szó: nevezettet, /kiválasztottat/ is jelent.
igi — ege = úr, uralkodó;

Je'entése: **Első fejedelem** — ura /vagy nevezett úr/: /Holmodi/ Anonymus ezt így mondja: **Primus dux Hungariae**: /Almus/

Különösebb szellemi erő kifejtés nélkül megállapíthatjuk, hogy **Holmodi** /Gul-muh-di/ név azonos **Almus** /Gal-muh-us/ nevével, csak persze más-más kifejezési formában. /V.ö. Almádi község nevével is!/
Lényeges itt az, hogy mind a két — nyugodtan mondhatjuk történeti — forrás, **Álmost**: **első fejedelemnek** nevezi.

Nem fér kétség ahhoz, hogy **Álmos** fejedelmünk neve — mindkét formában — jó sumir név. Ugyancsak jó sumir nevek — az **Álmos** családjához tartozó s Anonymus által foglalt — **neveket** — a párisi orientalista kongresszusra /1973/ felsorolt fejedelmi személyek nevei is.

Ezeket az Anonymus /és nem **Kézai**!/: krónikájában készült cca. 50 oldalas tanulmányomban — egyéb nyelvemlékeink /Tihanyi Apátság Alapítólevelének “magyar szórványai”, I. Andráskori ima:/ fontosabb szövegrészeivel együtt már analizáltam.

Minthogy ez a tanulmányom a buenos airesi “Salvador” Egyetem kiadásában — egyéb kongresszusi anyaggal együtt — csak angol nyelven jelent meg /F. J. Badiny: “The Sumerian Wonder, 1974./ csak az eredményt iktatom ide:

1. / **Eunedubéli ani** /dux/.

Ez sumirul: Ene-du-bi-eli-an-ni

Jelentése: **Uralkodó: az ég urának gyermeke.**

2. / **Ugek** — /nobilissimus dux/

Sumirul: **Ug-ege** = a nép /nemzetség/ ura — vagyis

Anonymus krónikájában leírt — születési legendája között, — igen szoros összefüggés van! Ezek az ősi sumir hagyományok — a krónika adatai szerint még 819. évben tehát évezredek múltán is — tovább éltek és elevenen hatottak, mert:

1./ **Emese** neve azonos — a sumir főpapnő **Emes** nevével — vagyis **Álmos** anyja: **főpapnő** volt s neve **Emes** ily egyházi /va lási/ funkciót töltött be.

2./ **Emese főpapnő** épügy, mint az ókori sumiroknál, — **uralkodó** — közelebbről Eunedubéliani fejedelem — **leánya** volt.

3./ **Gyerme**két, — a későbbi **Álmos** fejedelmet, az ősi sumir hagyományokkal összhangban, **Enlil**, — a sumir nemzeti isten — vagy másnéven: **Gal-Mah** = Nagy Magasztos — **nemzette**, és pedig **sas** formájában, mert hisz a hatalmas sasmadár **Enlil** isten szimbóluma. Erre azért volt szükség, hogy a papság és a nép később a gyermeket, mint isteni származásut **legitim** uralkodójának ismerje el.

4./ Ez az **isteni származás** a sumiroknál — mindenek felett — fontos volt, mert az ősi hit szerint a “királyság az Égből száll a á.” Epp’ ezért ez az **égi** = **isteni**/ eredet — a **névben** is kifejezésre jutott. “**Álmos**” nevének sumir ősalakja:

Gal - Mah - us = “Nagy Magasztos” gyermeke/: **us** = **vér, gyermek, ivadék** /J. Halévy szerint is./

Itt azonban tudni kell, azt a sumir nyelvi sajátosságot, hogy a szókezdő és szóvégi “**g**” mássalhangzó, “**h**” utján gyakran **lekopik**. Továbbá: hogy a “**gal**” alakpárja: “**gul**”, a “**Mah**” alakpárja pedig “**Muh**” — **lekopással**: **Ma** vagy **Mu**.

A név alakulása: **Gal - mah - us** — **Gal - mu . us** — **Hal - mu - us** — **Ál - mu - us** — **Ál - mus** — **Álmos**. Ez utóbbi ma is használatos név; viszont a **Hal-mu-us** = **Halmos** — fejlődési formában — mint **családi név** — ma is él!

(Megjegyzem, Anonymus erre vonatkozó szóeredeztetése, — akár egyéni megfejtés, akár népetimológia, — nem szerencsés és nem fogadható el, mert pusztán a szó “össze-csengésén” alapszik.)

Kitűnik ez — a további bizonyítékainkból is! A Tihanyi Apátság Alapítólevele /1055/ — egyik legbecsesebb nyelvemlékünk. E nyelvemlék latinnyelvű szövegébe beágyazott “magyar szórványokban” szerepel a “**Holmodi**” név is. Ennek sumir prototipusa: **Gul - muh - di** vagy **Gal-mah-du**.

Ennek is a jelentés: **Nagy Magasztos gyermeke**. A “**du**” vagy “**di**” ugyancsak gyermeket jelent.

Mai nyelvéllapotunkhoz képest, a **Holmodi** nevet — nyelvjárási különfejlődésnek tekinthetnénk, ámde F. Delitsch /német/ asszirológus szerint, a szumir nyelvben nem az “a” hanem az “u” az **alaphangzó** — így a sumirban — nem a Gal-mah-di, hanem a **Gul-muh-di** az ősi, s a **Holmodi** ez utóbbi fejleménye!

De vajon ki ez a “**Holmodi**”?

Erre feleletet ad a következő “magyar szórvány”.

Gnir uu ege: Holmodia

Sumirul: ge-ni-ir wu /mu/ igi: Gul-muh-di-a

Analízis: ge /ige-ből/ = egy, első

ni-ir /nim-gir összevonása/ = fejedelem, főpap
mu-wu = övé, de ez a szó: nevezett, /kiválasztott/ is jelent.

igi — ege = úr, uralkodó;

Jelentése: **Első fejedelem** — ura /vagy nevezett úr/: /Holmodi/ Anonymus ezt így mondja: **Primus dux Hungariae**: /Almus/

Különösebb szellemi erő kifejtés nélkül megállapíthatjuk, hogy **Holmodi** /Gul-muh-di/ név azonos **Almus** /Gal-muh-us/ nevével, csak persze más-más kifejezési formában. /V.ö. Almádi község nevével is!/
Lényeges itt az, hogy mind a két — nyugodtan mondhatjuk történeti — forrás, **Álmost**: **első fejedelemnek** nevezi.

Nem fér kétség ahhoz, hogy **Álmos** fejedelmünk neve — mindkét formában — jó sumir név. Ugyancsak jó sumir nevek — az **Álmos** családjához tartozó s Anonymus által foglalt — **neveket** — a párisi orientalista kongresszusra /1973/ felsorolt fejedelmi személyek nevei is.

Ezeket az Anonymus /és nem **Kézai**!/: krónikájában készült cca. 50 oldalas tanulmányomban — egyéb nyelvemlékeink /Tihanyi Apátság Alapítólevelének “magyar szórványai”, I. Andráskori ima:/ fontosabb szövegrészeivel együtt már analizáltam.

Minthogy ez a tanulmányom a buenos airesi “Salvador” Egyetem kiadásában — egyéb kongresszusi anyaggal együtt — csak angol nyelven jelent meg /F. J. Badiny: “The Sumerian Wonder, 1974./ csak az eredményt iktatom ide:

1. / **Eunedubéli ani** /dux/.

Ez sumirul: Ene-du-bi-eli-an-ni

Jelentése: **Uralkodó: az ég urának gyermeke.**

2. / **Ugek** — /nobilissimus dux/

Sumirul: **Ug-ege** = a nép /nemzetség/ ura — vagyis

fejede'em. /: igi — ege — eke — ek /

3./ **Emesu** /Álmos anyja/

Sumirul: **Eme - su** = kegyes anya — vagyis főpapnő

A. Deimelnél: "Emes" = papnő

Ez alkalommal még hozzáveszem az Álmos nemzetség őseinek — a krónikában említett "**Magóg**" királynak /rex/, valamint Álmos fiának: "**Árpad**" fejede'emnek a nevét.

4./ **Magóg**

Sumirul: **Mah** /mag - ból = Magasztos, fenséges

ug v. uku = fiu, ivadék, nemzedék

Jelentése: A "**Magasztos**" — **fia**.

5./ **Árpad**

Sumirul: **Ur - pad - e**.

Előreható illeszkedéssel **Ár - pád - e**

ur v. uru = őriző, pásztor /ez főpapi funkciót jelöl/ vagyis papi fejedelem. /: V. ö. a sumir királynevekkel, ahol elsőtagként az "ur", "utu", "utul" gyakran szerepel = őriző, pásztor jelentéssel :/

pad /pada, pad - e/ = nevezett /vagyis az ég vagy isten által kiválasztott/. V. ö. "**A - an - ni - pad - da**" uri király nevével, i. e. 2800 körül. Jelentése ehhez képest:

Nevezett /választott/ **úr** /uralkodó/.

Érdekes, hogy a Garam-menti palóc nyelvjárásban, az "**Árpad**" utónevet: "**Órpad**"-nak /sőt Órpódnak/ ejtik, ami megfelel az ősi sumir **Ur - pad - nak** /illetve **Ur - pud - nak**/. Ez is alátámasztja szófejtésünk helyességét.

Fontosságánál fogva — külön kívánok foglalkozni — az Anonymus krónikájában ugyancsak szereplő:

D E N T U M O G E R

névvel.

Ez a honfoglalás előtti időszakban nemcsak **népnév** volt, de ezzel jelölték a magyarok régebbi szállásterületét is. Talán éppen ezért, történészeink /s nyilván nyelvészeink is/ ezt a kifejezést — a csalóka szóhasonlatosság alapján — Don - menti vagy **Don - tövi** magyarnak értelmezték. Ez — kutatásaim szerint — nem helytálló! A helyes megoldást itt is — nyelvünk ősforrása: a sumir nyelv alapján találhatjuk meg. Szükséges azonban, hogy a könnyebb és teljes megértés kedvéért, az előzményeket — ha csak vázlatosan is — ismer-tessük.

Az ó-kori Kelettel, közelebbről Mezopotámiával foglalkozó szakirodalom; egyértelműleg megállapította, hogy Me-

zopotámia legrégibb — autochton — őslakói, a szubareusok vagy másként a hurriták voltak. Ez az ősi nép, amint azt a berlini Keletázsiai Múzeum igazgatója: E. Mayer nyomatékosan aláhuzza, **nem volt semita.** — Nevük sumirul: **subar** v. **subir.**

A negyedik évezred közepén /— i. e. 3500 év körül —/ egyes kutatók szerint szárazföldi uton, mások szerint a **tenger felől**, — új — **nem sémi - népesség** érkezik a két folyam közé: a **sumirok.** Valószínűleg több hullámban érkeztek és rátelepedtek az itt talált —szubár őslakosságra. A magukkal hozott magasabb műveltség birtokában kialakították, a teokartikus szemléletű, városállamaikat és meghonosították az öntözéses csatornarendszert. A város magja **sumir népességű** volt, a környék /periféria/ pedig **szubareusz.** Tehát nemcsak népi, de ami ve ejár — **nyelvi keveredés** is történt! Talán innét ered — az ékiratokban szereplő: **“kas-gar”** elnevezés, ami **“kettős eredetű”** jelent. /: V. ö. a lagasi templom nevével: E - kasgar; de a **kasgár** név, megtalálható mint városnév Belső - Ázsiában: Turkesztánban is, s szerintem ez összefüggésben van a **“kazár”** népnévvel:/.

Ezt a rátelepedést így látja Sir Woolley, a kitűnő angol régész is, bár ő a **sumirokat** — **“tengerre szállt”** népnek tartja. Sumir gazdasági fellendülése vonzotta — a nomád népeket — így a Dél - Arábiából beszivárgott **sémi akkádokat** is, akik már tömegesen települtek át, főleg Sumerföld északi részébe.

Ezek aztán fokozatosan átvették a **sumir nép kultúráját és szókincsét** is.

Ezért mondják a kutató asszirológusok, hogy az ékiratos **sumir nyelv** — **több rétegű** volt.

A **sumir birodalom** — 1500 évi fennállása után, — a III. és II. évezred fordulóján — **“Ib - zu - en” /ibi - Ilu - Szin/** Ur - i király hősies harcai után — összeomlott. Amint **Mahler Ede**, magyar kutató — ékiratos források alapján — megállapította /Babilónia és Asszíria 1906. Bp./ a **“déli akkádok”** /a szakirodalom ekkor még így nevezte a **sumirokat/** a Tigris folyó menti karaván /és hadi/ utakon, a **Zagrosz** hegység **Alsó Zab** folyó és a sztyeppe által határolt terü'etre, /a későbbi Asszíria/ vonultak.

Itt tanyázott a **baromtenyésztő** — és rokon — **szubar** — hurrita nép — néhány törzse az u. n. **alsó szabarok.** E népesség egy része kelet felé vette útját, amit bizonyítanak a Harappa és Mohenjó - Daró - i **szubár** és **sumir régészeti leletek** az

Indus folyó mentén.

A kiváló szovjet - orosz kutató Szergej Pavlovics Tolsztoz, 10 éves régészeti expedíciója során, — a világ bámulatára — az ősi **Ku - ma - ar - iz - ma** /Chorezm/ — nomádok lakta területén — magas kulturát és öntözéses csatornarendszereket fedezett fel. Szerinte az i. e. XIII. században — délről és nyugatról /nyilván az aszsirok nyomására/ **szabar** — **hurrita** népesség érkezett — a szent **Kanga** [=Ki - en - gi/] — ez a nagyobb/, illetve **Ku - ma - ar - is - ma**, /ez a kisebb egység/ — területére.

A sumirok jelenlétét itt igazolják — a korabeli nép és királynevek, valamint a földrajzi és országnevek! /Erre a jelentős körülményre Tolsztoz akadémiusnak levél útján hívtam fel a figyelmet 1967 - ben./ Tolsztoz is ezt a népességet "kettős eredetűnek" nevezi! A **szabarok** -ból váltak ki később a **hunok** —, mint e nép — jelentős — népcsoportja.

Biborban született Konstantinosz görög császár "A birodalom kormányzásáról" írt /956/ ránk magyarokra nézve felette fontos művében — leszögezte, hogy a magyarokat egy időben, valamilyen okból: "**sabartoi asfaloi**" néven nevezték. A **szabar** v. **szabartu** — népnév, az "**asfal**" /görögös formában **asfaloi**/ pedig arabul — alsót jelent. V.ö. az e korbeli **Zab - el - asfal** = **Alsó - Zab** folyó nevével.

Ez semmi mással nem magyarázható csakis azzal, hogy a **sumuh - ger** — **sumer - magyar** törzseknek vezető törzse a **szabar** — **szabir** — törzs volt, mely utóbbit, amint Németh Gyula turkológus is írja — egyes történészek azonosnak tartanak — a **hunokkal**! Ez volt a helyzet — az Ural -tól keletre vagyis Ázsiában. Ezt alátámasztja egy ősi város neve: **Nyugat - Kazahsztánban**:

SUBARKUDUK

Sumirul: **Su - bar - kud - uku**

Analízis: **Su - bar** = népnév /Szabar, Szabir/
kud = dönt, eldönt
uk, uku /ug - ból/ = nép, nemzetség

Jelentése: **Szabar - döntő - nép**

Ez tulajdonképpen azt jelentette, hogy a **szabar** /szabir — hun/ és **moger** /Muh - ger v. Mah - gar/ törzsszövetségnek — **vezetőtörzse** — az Uraltól keletre /Ázsiában/ a **szabarok** /szabirok/ voltak. Ez a törzs döntött az egyes törzsek különféle /pl. legelő foglalás stb./ vitáiban. Ezenfelül jelentette azt is, hogy — az egyes törzsek külön elnevezését

— absorbeálva — kifelé az egész törzsszövetség a vezető — jelen esetben a szabar törzs nevén — szerepelt. Így volt ez — az Uraltól keletre — vagyis Ázsiában.

Megváltozott azonban a helyzet az Uraltól nyugatra: vagyis Európában. Itt már a **moger** /muh - ger/ vagy magyar /mah - gar/ — törzs volt a törzsszövetség vezető törzse.

Anonymus krónikája a magyarokat s erről szálláshelyüket így nevezi:

“ D E N T U M O G E R ”

Sumirul: **Di - en - tu muh - ger**

Analízis: **Di** /vagy **gi**/ = törvény, igazság
en /e - ne/ = ő — övé — itt **akuzatívusz** eset
tu /vagy **du**/ = tesz, csinál
muh /vagy **mah**/ = magasztos
ger /vagy **gar**/ = gyermek, fiu

Jelentése: **Törvényt** /vagy igazságot/ — **tevő** = **döntő moger** vagy magyar.

Európában tehát már a **moger** vagyis magyar volt a törzsszövetség vezető /döntő törzse. Ez idáig rendben volna.

Az őstörténeteket azonban főleg az érdekli, hogy mikor — me'ny időszakban — történt ez az “örségváltás”! — Erre nézve a bizánci kutfők adnak kielégítő feleletet.

Moravcsik Gyula professzor a kiváló Bizánckutató: “Bizáncz és a magyarság” /Bp. 1950/ c. munkájában részletesen foglalkozik a Bosporusz környéki **hunokkal**. Közli, hogy ezeknek fejedelme: **Gordasz** — Jusztinianosz görög császár uralkodásának első éveiben — 527/28 - ban áttért a keresztény hitre. Maga Jusztinianosz császár volt a keresztapja. Ez persze a bizánci udvar szokása s taktikája volt — a nomádok támadásának elhárítására. Gordasz fejedelem Bizáncból hazatérve egész népét — erőszakos uton — igyekezett megtéríteni. A nemesfémből készült — ősi bálványokat — beolvasztatta s becserélte bizánci pénzre. Emiatt a régi val'ás papjai az ősi hagyományokhoz ragaszkodó népet fellázították és a felbőszült nép Gordasz fejedelmet megölte és “testvérét” /: ez ó-kori, szóhasználat :/ — valószínűleg, a másik törzs főjét: **Maugerisz** /Mogerisz/, a lázadás vezérét, választotta meg fejedelemnek.

A lázadók Mogerisz fejedelem vezetése alatt megtámadták Bosporuszt /Kercset/ és a bizánci görög helyőrséget felkoncolták. a várost pedig elfoglalták.

A csalódott és felháborodott Jusztinianosz császár, —

büntető expedíciót küldött a lázadók ellen, de ez eredmény nélkül tért vissza, mert Mogerisz fejedelem és népe — nyomtalanul eltűnt — a nagy pusztaságban. A görög udvar — átlátszó — taktikájával szemben, — ez volt a nomád-lovas népek — jól bevált — ellentaktikája.

Mogerisz népe ekkor vette át a törzsszövetség vezetését — a szabir — hunoktól s így lett a magyar nép neve — Anonymus szerint: Dentu moger vagyis Döntőmagyar.

Ez az "örségváltás" — jóval — Attila hun birodalmának összeomlása után történt a fentiekhez képest: 527/28 években.

Jelen tanulmányommal az volt a célom, hogy rámutassak azokra — a történelmi szempontból fontos — tényekre, mozzanatokra és lehetőségekre, amelyek a magyar őstörténeti kutatásnak támpontul, vagy legalábbis fogódzoul szolgálhatnak.

Az őstörténeti kutatásban, a vezérszerep közismerten: a nyelvtudományt illeti. Nyelvünk, annak ősi szavai valóságos történelmet mondanak el, amire aztán a hitelesség pecsétjét a régészeti üti rá. Abban az esetben, ha az őstörténeti kutató, helytelen és megtévesztő nyelvészeti koncepciót fogad el alapul és ehhez — bár jóhiszeműen — konokul és következetesen ragaszkodik, oly problémákkal találja magát szemben előbb — vagy utóbb, amelyek teljesen megoldhatatlanok, vagy ha álokoskodással mégis — minden áron — meg akarja oldani, úgy — egy megalapozatlan és hamis — őstörténetet tár elénk.

Régi, de ma is érvényes megállapítás, hogy a magyarság őstörténete — a homályba vész! Ez igaz! De vajon mi ennek az oka?

A felelet nem nehéz. Csak konkretizálni kell az előbb elmondottakat.

Őstörténeti kutatásunk alapja: a finnugor /urali/ rokonság elmélete. Kétségtelen, hogy finnugor nyelvrokonság létezik. Ez azonban nem genetikai rokonság, hanem: külső érintkezésen alapuló kapcsolat folyamánya.

Az az őstörténeti kutató, aki kizárólag a finnugor rokonság elmélete alapján kívánja megoldani a magyar őstörténet — évezredekre visszamenő — problémáit, — óhatatlanul — egy mély kátyuba kerül, ahonnan nincs kivezető út. Az Uralnál megáll a tudománya —, holott a magyarság őstörténetének — egy jelentős: egy és fél évezredes — időszaka — az Uraltól keletre: Ázsiához fűződik illetve ott játszódtott le.

A korábbi s ugyancsak másfélezer éves — időszak,

melyről már ékirásos emlékek szólnak — az ó kori Mezopotámia földjéhez kötődik, ahol — mint a világ e'ső történelmi népe — hosszú ideig tündökölt, majd i. e. 2000 év körül — az ellenséges népek gyűrűjében elbukott és elhagyta ősi hazáját.

Magam részéről jelen írásommal, a magyarok sumir eredetén alapuló őstörténetünk, helyes irányu kibontakozását illetve homályának eloszlatását kívántam — szerény tudásomhoz mérten — elősegíteni.

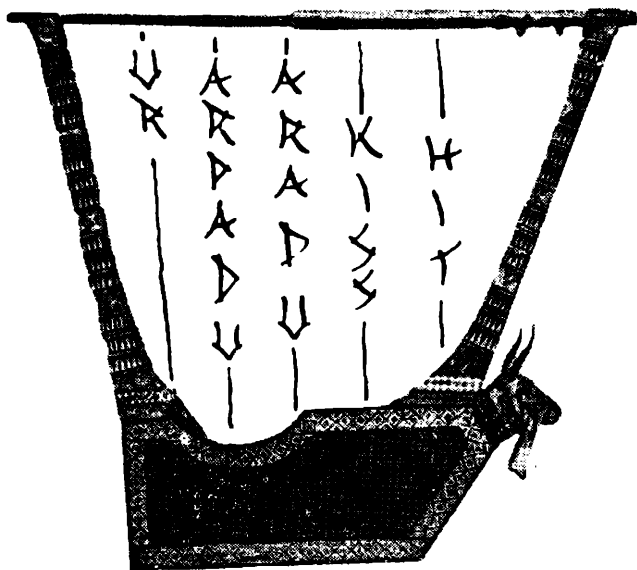
Meggyőződésemmé ugyanis, hogy őstörténeti kutatóink, akik eddig az urali /finnugor/ rokonság elméletének szűkös béklyóiban vergődtek — e béklyótól megszabadulva — nyitabb és szélesebb látkörű perspektívát nyernek s így közelebb kerülnek — minden tudomány végső céljához: a tárgyi /objektív/ igazsághoz!

* * *

Dr. Novotny nagyszerű írását csak azzal a magyarázattal egészítjük ki, hogy a "SUBUR" — vagy "HURRITA" nép nem volt csak "baromtenyésztő", hanem inkább a sumirok tanítómesterei lehettek, hiszen a Woolley által megállapított özönvíz pusztította el kultúrájukat egészen KIS városig. (Kr. e. 4000.) Műveltségük és kultúrfokuk mérője az a "tizenhét" egymásra épített ZIGURAT Eriduban, melyről Parrot számol be és az a "tizenegy" egymásra települt város URUKBAN, melyek mind özönvíz előttek.

Igy megérthető az is, hogy a Gilgames éposztöredék sumir szövegében SUBUR-URUK van írva, mely bizonyítja azt, hogy az eredeti, ősi URUK várost a subur nép építette.

Hárfa az UR-i sumir királysírokból

Sir Woolley ásatási eredményeként a British Museumban.
(a húrok helyébe jelképesen beirtuk a magyarnevű
sumir városneveket.)

A „SZEM” ÉS EZZEL KAPCSOLATOS SZAVAINK SUMIR ETIMOLÓGIÁJA

A múlt század végén, illetve századunk elején a világ tudósai (nyelvészei) hatalmas versengésbe fogtak — a sumir rokonság „dicsőségéért”. Fáradozásait, — hogy az ősi sumir nyelvnek — valamely élő nyelvcsaládba való tartozását kimutassák, — részletes és kötelező erejű bizonyítékok hiányában — azonban siker nem koronázta.

Igen rossz szolgálatot tett a tudománynak L. Messerschmidt német professzor, asszirológus, amikor **eleve tudománytalannak** minősített minden oly kísérletet, amely az ősi sumir nyelvet bármely élő nyelvvel hasonlítja össze. Szerinte ugyanis — az összehasonlított nyelvek, — előttünk ismeretes nyelvformáit, — legalább 5 évezred választja el s ily időtávolságot eredményesen áthidalni nem lehet. A tudósok, — még oly kiválóak is, mint A. H. Sayce (angol) Ottó Donner (finn) Winkler berlini professzor — megtorpantak és álltak a további rokonítási kísérletektől.

Pedig L. Messerschmidt ezen tétele helytelen, haladásellenes és a tudomány szempontjából — egyenest káros.

Talán ahhoz lehet hasonlítani, hogy a múlt században még az ember holdra való utazását is: emberileg kivihetetlen gondolatnak tartották. De az emberiség mégsem mondott le az ily irányú kísérletekről és kellő előkészítés után — e téren ma már — fényes eredményt ért el.

Honfitársával ellentétes álláspontot képviselt: F. H. Weissbach, a lipcsei egyetem professzora, aki a „Die sumerische Frage” (Leipzig) című művében azt vallotta, hogy **kellő előkészítés után**, a „rejtélyes” sumir nyelv rokonsági viszonyaira fény deríthető. Ehhez szükségesnek tartja azonban a sumir nyelvtan — a sumir szótár és főleg az egynyelvű sumir táblafeliratok szövegének ismeretét.

Weissbach professzornak e **haladó álláspontját** kell tehát elfogadnunk — azzal a hozzáadással, hogy ismerni kell még a sumir nyelv gazdag hangtörténetét is.

A fenti kellékek — különösen pedig a sumir és magyar

(ómagyar) hangtörténet ismeretében: a sumir-magyar egyenlet ténye — minden kétséget kizáróan — bizonyítható.

Ez alkalommal csupán — a címben említett néhány ősi szavunk sumir eredetére kívánom a figyelmet felhívni — s egyuttal bemutatni, hogy a hangtörténet segítségével — elemről-elemre haladva szavainkat és szóelemeinket miként lehet a sumirnak nevezett — ősi nyelvünkre visszavezetni.

Itt természetesen csak azokra a hangtörténeti sajátságokra utalok, amelyeknek ismerete, a címben említett szavak eredményes összehasonlításához, multhatatlanul szükségesek.

Ezek a következők:

1.) A táblafeliratok szövegéből — mindenekelőtt az a fel-tűnő sajátság állapítható meg, hogy a sumir írás és nyelv ugyanazon jelentésű szavakban — a főmagánhangzókat (a, e, i, u) úgyszólván „végigskálázza”. Úgy tűnik tehát, hogy a sumir nyelvben a magánhangzók mellékes karakterűek. Pl. **kal** („gal”-ból) **kel**, **kul**, **kil** = női szeméremtest, — születés, gyermek, növekedés, nagy, stb. (A különböző jelentést az magyarázza meg, hogy a sumir nyelv képírás útján fejlődött.).

Sag, sug, sig = emelkedett, magas, stb.

„Bad”-ból: bat, bit, but = megnyit, stb.

„Ara”-ból = járás, menés: ra, ri, ru vagy metatézissel: ar, ir, ur.

Ez a nyelvjelenség a kései magyar nyelvben is megtalálható. Pl.: ismer, esmér, ösmer, üsmer; hoz, hez hőz; ra re, stb. Ez a sumir nyelv sajátság azzal magyarázható egyfelől, hogy a sumir nyelvben, mint erre Lenormant (francia) és Hommel német) rámutatnak — nagyfokú hangzóilleszkedés volt (Vokálharmónia). Pl. ma-an-du/g/-a = ő azt mondja — illeszkedéssel: mu-un-du-a = u.a. Vagy pl. a B. Hrozny (cseh) által említett: kal, kel, kil = születés — Ud v. Utu = nap szóból.

Kal-ut-a = a nap születése vagyis **Kelet**. V. ö. Kalotaszeg
Kel-ete = u.a. V. ö. **Kelet** (égtáj)

Kil-iti = u.a. V. ö. Balaton-**Kiliti**.

Itt szerepet játszik a többféle sumir nyelvjárás is. J. Hallevy (francia) és B. Hrozny szerint — a sumir nyelvnek 7 dialektusa volt.

2.) A sumir táblafeliratokban rengeteg „U” jel, illetve betű szerepel. Valamennyi sumiológus egyetért abban, hogy a nagyszámú „U” jel: „o”, „ü” és „ö” hangzót takar. Ezt a feltevést a kései magyar nyelv teljes mértékben igazolja. Pl.

gu-mu-un-du-ur = komondor, szószerint: jó marhaőrző; uru-zag = ország (szószerint: szent város = állam, vagyis ország); kis-il-e-gu v. Kis-ilgu = keselyű, szószerint sertést felemelő madár (gu); mu-un (mug-un) alakpárja = mag-an = magas ég = menny (mönny) (Lásd: Halotti Beszéd: mun-hi-uruzag).

A sumir nyelvben az „u” és „e” gyakran váltja egymást, éppúgy mint a magyarban az „ö” és „e” hangzó. Pl. pör = per, sör = ser.

3.) Ugyanígy az „i” és „e” hangzó sokszor felcserélődik. A kései magyarban a sumir „i” szinte törvényszerűen „e”-vé válik. Pl.: ti-ir-im-tu-e = élet-nemzést tevő = teremő; bit-šu-il = becsül szószerint: magasba emel, nagyratart.

4.) A sumir nyelvben a „g” hangzónak 2 fejlődési tendenciája volt: g = k és g = ch. Ez a fejlődési irányzat a kései magyarban „h” és „j”-vel folytatódik. Pl. gir-e = here (szószerint: nemző) gir-e-l(a) = herél (szószerint: a nemzöt „herét” eltávolítja); hericskél (a kakas párosodása) gir-e-si-ke = nemz neki ivadékot. Gal, gul = kal, kul (születés, gyermek); gul = pusztulás; gul-lal = teljes pusztulás, vagyis halál (V.ö. még: hulla).

5.) Igen gyakori a sumirban a szóeleji és szóvégi mássalhangzók eltűnése. Ez a „g” és „k” hangzóknál fordul elő leggyakrabban. Pl. (g) a-i(d) = Holdisten szószerint a víz háza (otthona).

(k)i-te-n(a) = itten szószerint: közeli helyen.

Többször előfordul a szóeleji magánhangzó eltűnése is. Pl. (a)ma = ma = anya. Ebből: ma-aš-tag-a — másik vagy második anya, vagyis mostoha; (u)ru — ru = városállam; (a)ra — ra = menés, járás.

6.) Az „š” (s) és „z” a sumirban váltják egymást, pl. ši-iz = szem, lélek, de viszont a „z” és „s” (sz) is! Pl. zag-sag = fő, fej, szent.

7.) Ugyancsak ismeretes a sumirból a d — t hangfejlődés. Pl. dingir — tingir = isten szószerint: életet nemző (szülő) vagyis teremő. (Itt megjegyzem, hogy a sumirok — mint természetimádó nép — legelőször a tengert (ösvizet) istenítették meg, mert hitük szerint az ösvízből keletkezett minden élet. Feltehető, hogy a „tin-gir” eredetileg nem istent, hanem „tengert”-t jelentett. Bad — bat = megnyit. Da-bar — Ta-bar = oldalt körülzárt. (a tábor szavunk ebből ered.)

8.) Végül megemlítem, hogy a sumir „m” (és a „b”) a kései magyarban sokszor „v” — fejlődési tendenciát mutat. Pl.

mu-an vagy ma-an — ölevő = van; mulu vagy malu = létező, való (de ember is).

* * *

A sumir nyelv már i.e. IV. évezredben is — aránylag fejlett nyelv volt. Ugyanazt a fogalmat többféleképpen tudta kifejezni. A „szem” megjelölésére az alábbi szavakat használta:

igi, ige, ege (,gi, ,ge) (L. 449.)

idi v. ide (,di, ,de) (IGI eme-šal formája)

ini v. ine (in, en, un) (L. 449.)

ši v. zi (šu, zu, ša, za) (L. 449.)

še = (gabona)szem (L. 367.)

Az első tekintetre láthatjuk, hogy az igi, ini, idi nyelv-járásbeli változatok.

Igi — zi(g) v. Igi-si(g) = szemmel megver (legyőz) vagyis igéz (zig v. sig = legyőz, lever)

La-idi = szemét teljessé teszi = lát (rég: láti) (Lal vagy la = teljessé tesz, megtölt).

(I)ne-zi(g) v. sig = szemét teljessé teszi = néz

(sig v. zig — itt = teljessé tesz, megtölt).

Az ókori kelet történetéből tudjuk, hogy a sumirok — Mezopotámia déli részén — már Kr. e. a IV. évezred közepén — fejlett csatornázási rendszerükkel valóságos paradicsomi kultúrát teremtettek. Épületeik (különösen a zikkuratok) ma is csodálatot keltenek. A csatornázási munkálatok valamint a nagyszabású építkezések — rendkívül sok munkáskezet igényeltek. A munkaerő szükségletet, — a sumirok főleg — háboruk útján, hadi foglyokból biztosították. Így már a legrégebb időben kialakul a rabszolga társadalom. A rabszolga helyzete igen megalázó volt. Jogai nem voltak. Nem volt jogalany: „személy”.

Felhasználták őket személyi szolgálatra is. De a rabszolganak „szemlesütve” kellett állni ura előtt, vagyis urára nem tekinthetett. Ezért a rabszolgát így is nevezték:

igi-nu-du v. (igi-nu-tug)

in-nu-bir-re v. (bar-re)

ši-nu-bad-da v. (igi-nu-bad-da)

Ezek a kifejezések mind azt fejezték ki, hogy „szemet meg nem nyitó = nem tekintő — tehát nem szabad ember, azaz rabszolga.

Ezzel szemben a szabad embert (aki a szemével tekint-het)

in-bir (bar) v. en-ber

szóval illeték.

Ez tehát az „ember” szavunk eredete.

Ugyancsak a „tekintő” tehát szabad ember megjelölésére szolgált a ši-bad v. šu-bad kifejezés (illeszkedéssel — šu-bud v. ša-bad).

Ez a „szabad” szavunk eredete. Ezt a szavunkat a legrégibb nyelvemlékünkben: a Halotti Beszédben a következő fejlesztett alakban találjuk meg:

„zoboducha”

sumirul: šu-bud-dug-ga v. zu-bu(d)-dug-ga. Elemezzük ezt a kifejezést!

ši (zi), šu (zu) = szem

bud (illeszkedett alak: „bad”-ból) = megnyit. Tehát:

šu-bud v. ša-bad (zu-bud v. za-bad) = tekintő, vagyis **„szabad”**.

dug, du = tesz, csinál

ga (v. ge) = legyen — felszólító mód és optativus.

du(g)-ga = tegye (tevés legyen) ga — ha — ja.

Az egész kifejezés fordítása: **szabaddá tegye, vagyis szabadítsa meg.**

Már későbbi és fejlesztettebb kifejezés a: **tuk-in-tu**

(tuk-in = szem nyitás, pillantás, tekintés; tu — dug — du-ból = tesz, csinál).

Fordítás: **szemnyitást csináló — tekintő.**

Ez a „tekint” szavunk eredete.

Amint tudjuk a tekintetes cím 1848-ig csak „nemes ember” vagyis urat illetett meg. Ily távoli és ősi időkbe nyúlik tehát vissza — az utóbbi időben is használt szavaink eredete.

A kifejezésekben gazdag sumir nyelv a **jogképes szabad ember** fogalmát még másképpen is ki tudta fejezni.

ši-im-il-e v. zi-im-il-e = szemét felemelő

(il = emel, felemel; im v. mu = ő, övé).

Régi nyelvemlékeinkben: „zemeli”. **Ez a „személy” szavunk eredete.** (L. Jókay-Kódex)

Hazánkban igen sok helységnév tanuskodik arról, hogy az állandó szálláshelyek névadói, vagyis a honfoglaló magyarok (vagy ezek utódai) nevükben a: szabad ember vagy úr megjelölést mindig előszeretettel és nyomatékkal használták. Csak néhányat említünk:

Edelény = Idi-il-en = Szemet felemelő

Wesselény = Muš-ši-il-en = szemét felemelő férfi (muš)

Weszele = Mu-zi-il-e

(Itt az M = W hangfejlődést látjuk).

Ény = En-gi = Urak. Ennek változata:

Uny = Un-gi — u.a. (ge, gi többesjel „ge”-ből = sok)

Terenye = Ti-ir-en-ge = Termelő urak, de már

Tergenye = Ti-ir-gin-ge = Termelő cselédek (gin)

Namény = Na-am-en = Uraság

Bárczy Géza: „A magyar szókincs eredete” című munkájában felemlít nyelvemlékeinkből néhány nevet, amelyek értekezésünk témájába szorosan beilleszthetők. Nevezetesen:

1174: Numvoge, sumirul:

Nu-um mu-a-gi v. ma-ani = Nem levő (Nu-um v. Na-am = nem; mu v. ma = ő; age v. a-ni = levő, vagyis van. (Num volou = Nu-um — mulu v. malu = Nem létező (nem ember);

1219: Numel = Nu-um-il = Nem emelő (t.i. szemet). De fordítható úgy is, hogy nem élő, mert a sumirban az „élet — élni” szónak a: ti-il felel meg — ami szösz szerint azt jelenti, hogy teljes növekedés, teljesedés — élet.

A „szem” szavunk a Halotti Beszédben „züm” alakban fordul elő. Ez megfelel a sumir „ši-im; „ši-mu” (zi-im — zi-mu) szónak. Jelentése: szeme (im v. mu = ő, övé). Ugyanez áll a gabona szeme is — szem = še-m(u). A szóvégi magánhangzó — az ó — magyar hangtörténetnek megfelelően — eltűnik.

Ugyancsak a Halotti Beszédben előfordul a „szerelem” szavunk — adiectivum alakban. Más nyelvemlékek szerint: „szerelmű”, sumirul: zi (v. ši-(ri-il-mu.) Zi v. ši = szem! ri (aba-ból) = rá, felé, il = emelés, mu v. im = övé) — fordítása: szem rá emelés, szem rávetése. Ez vallási vonalon kegyességet jelentett. (Az Istenség rátekint, vagyis kegyes hozzá). A közéletben azonban szeretetet, szerelmet jelentett. Ma is mondjuk: szemet emelt, szemet vetett rá — vagyis megtett neki, szerelmes lett bele.

Végül még foglalkozni kell a „szent” szavunkkal, mely a H. B.-ben „szen” és „szent” alakban szerepel. Ez is ősi szavunk és a sumir nyelvre vezethető vissza. Két sumir szóból tevődik össze: Zi (ši) = kegyes, tisztá és en vagy en-tug = ur vagy tekintő. Fordítása tehát kegyes úr vagy kegyes tekintetű. Zi-en vagy Zi-en-t(u) illeszkedéssel Zen (Szen) vagy Zent(u) (Szent).

A sumiroknál a „zi-en” vagy inverzióval „en-zi” (enszi) papi fejedelmet vagy főpapot jelentett. A papkirály (papi fejedelem) neve a sumiroknál: En-zi vagy Pat-e-zi (helyesen Pad-en-zi). Ez azt jelentette, hogy „nevezett kegyes úr”. Tudniillik a sumiroknál „uralkodó” (lu-gal, pad-en-zi) csak az le-

hetett, akit a városállam istensége (Levegőég, hold, vagy nap-isten) főpapja útján, — **előjellel** — „néven megnevezett”, azaz „uralomra szólított”. Ezért nevezték az uralkodót: „nevezett kegyes úrnak”.

A keresztény vallásra tért magyarság, ősi ideológiája szerint, ezt az „en-zi” vagy **zi-en, zi-entug** elnevezést használta az égbeli kegyes urak” vagyis a **szentek** megjelölésére. Megjegyzem a „szen” (Zi-en) = kegyes úr — mint jelző, a H. B.-ben Mária neve előtt is szerepel. J. Halevy francia akadémikus szerint az „en” (en-tug) a sumir nyelvben nemcsak urat, de úrnőt is jelentett. Mária jelzője tehát „kegyes úrnőnek” fordítandó. A „nem”-ben (genus) a kései magyar nyelv sem tesz különbséget. Szent László — Szent Margit.

Már az itt tárgyalt kevés példából is megállapíthatjuk, hogy — a többezeréves időtávolság ellenére is — a hangtörténet segítségével a **nyelvazonosság** eredményesen megvilágítható.

Az értékezésben említett szavak szorosan egybefonódnak, igazolják egymást, vagyis **önmaguk** támasztják alá a megfejtés helyességét.

Már pedig, ha ezek a megoldások elfogadhatónak és helyesnek bizonyultak, akkor a hasonló módszerrel végrehajtott szömegfejtések ezrei is megállják helyüket. A sumir-magyar nyelvazonosságot tudatosan tagadók erre azt mondhatják, hogy „a szókincs alaki és tartalmi egyezései nem elegendők a nyelvazonosság megállapításához.

Ámde amikor azonos „nyelvtan” alkalmazása mellett ősi nyelvemlékeink szövegét — a hangtörténet segítségével — úgyszólván — teljes mértékben vissza tudjuk vezetni az ősi sumir nyelvre, az már a **nyelvazonosság** döntő és kétségtelen bizonyítéka.

A tudomány végcélja: az igazság kiderítése. Az igazsághoz vezető utak azonban **tévedésekkel** vannak kikövezve. Ezeket a tévedéseket a tudománynak ki kell küszöbölni. Jobb előbb mint utóbb.

A tudomány eddigi eredményeit, **véglegesnek** tekinteni nem lehet, mert ez meggátolja a tudomány további **előrehaladását**.

Kétségtelen, hogy a mai magyar nyelvtudomány „**megrázkódtatás nélkül**” nem tud áttérni a finnugor rokonságról a **sumir-magyar nyelvazonosság** tételére. Ámde az igazságot sem lehet „véka alá rejtetni”, mert az napot kér magának. Lépésről-lépésre kell tehát haladni. Első feladat volna — né-

zetem szerint — a M. T. A. égisze alatt egy **Sumir-Magyar Tudományos Társaság** létrehozása. Ennek feladata lenne az egész ország területén folyó ilyirányú kutatások összefogása, egybehangolása és kiértékelése. Külföldön már ily társaságok **eredményesen** működnek.

Szükséges tehát ezzel a kérdéssel behatóan és tüzetesen foglalkozni, annál is inkább, mert a magyar nyelvtudományra és tudományos köreinkre — nem kívánt — szomorú fényt vetne, ha ebben a — minket magyarokat — **legközelebből érintő kérdésben**, a külföldi tudósok és kutatók — **pozitív** eredményei előtt — csak néma elismeréssel kellene fejet hajtaniok.

MES-AN-NA-PAD-DA

agyagtáblája az UR-i királysirokból.
(Sir Woolley ásatásból a British Museumban)

“NÉPSZERŰ TÖRTÉNELMI FÜZETEK”

**cimű tanító könyvsorozatunk
eddig megjelent kötetei:**

- 1.) Dr. SZILVAY Gyula: A besenyők Története.**
- 2.) Dr. Vágó Pál: A Vérszerződés Erede.**
- 3.) Fekete Zsigmond: Holt volt — hol nem volt
Pribina országa.**
- 4.) Dr. Novotny Elemér: Sumir Nyelv — Magyar Nyelv.**

előkészítésben:

- 5.) Prof. Badiny Jós Ferenc: Az Esztergomi Oroszlán
Erede.**